

МОНГОЛ УЛСЫН
ҮНДЭСНИЙ СТАТИСТИКИЙН ХОРОО

2017 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ТАЙЛАН

Улаанбаатар хот
2018 он

АГУУЛГА

Товчилсон үгийн тайлбар	4
Тайлангийн хураангуй	6
1. ТОГТВОРТОЙ ХӨГЖЛИЙН ДЭЛХИЙН БОЛОН ҮНДЭСНИЙ ТҮВШНИЙ ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮДИЙГ ТООЦОХ АРГАЧЛАЛ, АРГА ЗҮЙГ БОЛОВСРУУЛАХ, МЭДЭЭЛЛИЙН ЭХ ҮҮСВЭРИЙГ БИЙ БОЛГОХ, МЭДЭЭЛЛИЙГ БҮРДҮҮЛЭХ АЖЛЫГ ЭХЛҮҮЛЭХ.....	11
2. АНХАН ШАТНЫ МЭДЭЭЛЛИЙН ХЯНАЛТ ШАЛГАЛТЫГ ӨРГӨЖҮҮЛЭХ, МЭДЭЭЛЛИЙН ЧАНАРТ АХИЦ ДЭВШИЛ ГАРГАХ, ҮНЭН БОДИТ БАЙДЛЫГ ДЭЭШЛҮҮЛЭХ.....	13
2.1. Албан ёсны статистикийн мэдээлэл, тооллого, судалгааны үр өгөөжийг нэмэгдүүлэх.....	13
2.2. Үндэсний тооцооны системийн нэвтрүүлэх ажлыг өргөжүүлэх	16
3. СТАТИСТИКИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЕРӨНХИЙ СТАНДАРТ ЗАГВАРЫГ НЭВТРҮҮЛЖ ЭХЛЭХ.....	17
4. СТАТИСТИКИЙН САЛБАРТ ХЯНАЛТЫН ҮР НӨЛӨӨТЭЙ ТОГТОЛЦООГ БЭХЖҮҮЛЭХ.....	18
4.1. Албан ёсны статистикийн мэдээллийн хяналт	18
4.2. Шилэн дансны мэдээллийн хяналт	18
5. СТАТИСТИКИЙН ДҮН ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЧАДАВХЫГ БЭХЖҮҮЛЭХ, ШИНЖИЛГЭЭ СУДАЛГААНЫ АЖЛЫГ ӨРГӨЖҮҮЛЭХ.....	19
5.1. Статистикийн шинжилгээ, судалгааны ажлыг өргөжүүлэх.....	19
5.2. Статистикийн аргачлал, ангилал болон түүврийн арга зүйг боловсронгуй болгох	21
6. ХЭРЭГЛЭГЧДИЙН СТАТИСТИКИЙН БОЛОВСРОЛЫГ ДЭЭШЛҮҮЛЭХ, СТАТИСТИКИЙН МЭДЭЭЛЛИЙН ХЭРЭГЛЭЭ, АШИГЛАЛТЫГ НЭМЭГДҮҮЛЭХ, СУРТАЛЧЛАН ТАНИУЛАХ.....	24
6.1. Хэрэглэгчдийн статистикийн боловсролыг дээшлүүлэх	24
6.2. Статистикийн мэдээллийн хэрэглээ, ашиглалтыг нэмэгдүүлэх.....	24
7. СТАТИСТИКИЙН САЛБАРЫН ЧАДАВХЫГ БЭХЖҮҮЛЭХ, ТӨВ, ОРОН НУТГИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ УЯЛДААГ САЙЖРУУЛАХ..	27
7.1. Статистикийн салбарын чадавхыг бэхжүүлэх.....	27
7.2. Хүний нөөцийн чадавхыг бэхжүүлэх.....	28
7.3. Мэдээллийн технологийн үйл ажиллагаа	29
7.4. Төсөв, санхүүгийн үйл ажиллагаа.....	30
8. МОНГОЛ УЛСЫН СТАТИСТИКИЙН САЛБАРЫН ОЛОН БОЛОН ХОЁР ТАЛТ ХАМТЫН АЖИЛЛАГААНЫ ЦАР ХҮРЭЭГ ӨРГӨЖҮҮЛЭХ	32

8.1. Хоёр талт хамтын ажиллагаа.....	32
8.2. Олон талт хамтын ажиллагаа	32
9. ҮНДЭСНИЙ СТАТИСТИКИЙН ХОРООНЫ 2018 ОНЫ ЗОРИЛГО, ЗОРИЛТ	35
10. ЦААШИД АНХААРАХ АСУУДАЛ	36
11. БАЙГУУЛЛАГЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНД ХИЙСЭН СИСТЕМЧИЛСЭН ҮНЭЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН	37
11.1. Удиртгал	38
11.2. Хураангуй	39
11.3. Байгууллагын бүтэц, хүний нөөцийн хуваарилалт	41
11.4. Ажлын ачаалал, шагнал урамшуулал	44
11.5. Хүний нөөцийн чадавх бэхжүүлэх, давтан сургах үйл ажиллагаа, хүний нөөцийн хэрэгцээ	45
11.6. Дүгнэлт.....	46
12. УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ЭДИЙН ЗАСГИЙН БАЙНГЫН ХОРООНООС ӨГСӨН ҮҮРГИЙН ХЭРЭГЖИЛТ	47
12.1. ДНБ, ажилгүйдэл, инфляци, ядуурлын түвшин зэрэг улс орны эдийн засаг, нийгмийн нөхцөл байдлыг илэрхийлдэг статистикийн мэдээллийн чанар, үнэн бодитой байдлыг хангах чиглэлээр тодорхой арга хэмжээ авах чиглэлээр:	47
12.2. Статистикийн мэдээллийн үнэн бодит байдалд тавих хяналтын тогтолцоог сайжруулах талаар судалж санал боловсруулж, байнгын хороонд танилцуулах чиглэлээр:.....	48
12.3. Статистикийн мэдээллийг хэрэглэгчдийн статистикийн боловсролыг дээшлүүлэх, мэдээллийн ашиглалтыг нэмэгдүүлэх, хэрэглэгчдэд энгийн ойлгомжтой болгох чиглэлээр тодорхой арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэх чиглэлээр:.....	50
12.4. Төрийн байгууллагуудын мэдээллийн нэгдсэн сангийн уялдааг хангах чиглэлээр арга хэмжээг эрчимжүүлэх чиглэлээр:.....	52
12.5. Статистикийн байгууллагын бие даасан, хараат бус байдлыг бэхжүүлэх, түүний үйл ажиллагаанд хүрэлцээтэй төсөв, санхүү, мэргэжлийн боловсон хүчнээр хангахад санаачилгатай ажиллах чиглэлээр:	54

ТОВЧИЛСОН ҮГИЙН ТАЙЛБАР

ААНБ	Аж ахуйн нэгж, байгууллага
АЗБЗ	Аргазүйн байнгын зөвлөл
АНДОЭЗНК	Ази, номхон далайн орнуудын Эдийн засаг, нийгмийн комисс
АНУ	Америкийн Нэгдсэн Улс
АТГ	Авлигатай тэмцэх газар
АХБ	Азийн хөгжлийн банк
АХС	Ажиллах хүчний судалгаа
БСШУСЯ	Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын яам
БТСГ	Биеийн тамир, спортын газар
ГХЯ	Гадаад харилцааны яам
ДЗХ	Даргын зөвлөлийн хурал
ДНБ	Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн
ЕБС	Ерөнхий боловсролын сургууль
ЗГ	Засгийн газар
НАХ	Нөөц ашиглалтын хүснэгт
НДЕГ	Нийгмийн даатгалын ерөнхий газар
НҮБ	Нэгдсэн үндэстний байгууллага
НҮБЕЭЗК	НҮБ-ын Европын эдийн засгийн комисс
ОӨУБЕГ	Оюуны өмч, улсын бүртгэлийн ерөнхий газар
ОУВС	Олон Улсын Валютын сан
ОУӨЗХ	Олон улсын өртгийн зэрэгцүүлэлтийн хөтөлбөр
ӨНЭЗС	Өрхийн нийгэм, эдийн засгийн судалгаа
СҮАЕЗ	Статистикийн үйл ажиллагааны ерөнхий загвар
СХТ	Салбар хоорондын тэнцэл
ТАЗ	Төрийн албаны зөвлөл
ТЕГ	Татварын ерөнхий газар
ТХЗ	Тогтвортой хөгжлийн зорилт
УИХ	Улсын Их Хурал
ҮНО	Үндэсний нийт орлого
ҮСХ	Үндэсний статистикийн хороо
ҮТС	Үндэсний тооцооны систем

ХАА	Хөдөө аж ахуй
ХАОСТТ	Хүн ам, орон сууцны тооллогын товчоо
ХАӨМС	Хүн ам, өрхийн мэдээллийн сан
ХБНГУ	Холбооны Бүгд Найрамдах Герман Улс
ХЗДХЯ	Хууль зүй, дотоод хэргийн яам
ХСГ	Холбооны Статистикийн газар
ХХААБ	Хүнс, хөдөө аж ахуйн байгууллага
ХХЕГ	Хил хамгаалах ерөнхий газар
ХХҮЕГ	Хөдөлмөр, халамж үйлчилгээний ерөнхий газар
ЭЗБХ	Эдийн засгийн байнгын хороо
ЭМЯ	Эрүүл мэндийн яам

ТАЙЛАНГИЙН ХУРААНГУЙ

“Статистикийн салбарыг 2017-2020 онд хөгжүүлэх үндэсний хөтөлбөр”-ийг 6 зорилго, түүнийг хэрэгжүүлэх статистикийн үйл ажиллагааны 25 зорилт, 146 арга хэмжээг хамруулан боловсруулж, Монгол Улсын Их хурлын 2017 оны 05 дугаар сарын 31-ний өдрийн 38 дугаар тогтоолоор батлуулав.

Сум, баг, хороонд статистикийн асуудал хариуцсан ажилтныг сургах, мэдлэг боловсролыг дээшлүүлэх хэрэгцээ шаардлагад үндэслэн 21 аймгийн 330 сум, 1613 баг, нийслэлийн 152 хорооны нийт 2095 албан хаагчдад сургалтыг зохион байгууллаа.

Дэлхийн ТХЗ-ын үзүүлэлтүүдийг гаргах бэлэн байдлын үнэлгээг албан ёсны болон захиргааны статистикийн мэдээллийг хамруулан хийж, үнэлгээний үр дүнгээр ТХЗ-ын нийт 244 үзүүлэлтүүдээс Монгол Улсад хамааралгүй 11 үзүүлэлт (далай, тэнгис), хамааралтай 233 шалгуур үзүүлэлтүүд байгааг тогтоож, эдгээрээс 134 үзүүлэлт нь мэдээллийн эх үүсвэртэй, ҮСХ болон яамд, төрийн бусад байгууллагуудаас тооцох боломжтой, 99 үзүүлэлт мэдээллийн эх үүсвэргүй тодорхойгүй, тооцох боломжгүй үзүүлэлт байна гэж үзсэн. Дээрх үнэлгээний үр дүнг тархаах, ТХЗ-ын талаар мэдлэг, мэдээлэл өгөх, сурталчлан таниулах, яамд, төрийн байгууллагуудын хариуцан ажиллах зорилго, зорилт, үзүүлэлтийг тодорхойлох, үүрэгжүүлэх, суурь тоо, мэдээллийг тархаах зорилгоор ҮСХ-ны вэб сайтад “Тогтвортой хөгжлийн зорилго” булан нээн ажиллуулсан нь ТХЗ-ыг хэрэгжүүлэхэд оролцогч талуудын үүрэг хариуцлагыг тодорхой болгох, таниулах, мэдлэг, мэдээлэл олгоход ихээхэн ач холбогдолтой боллоо.

Статистикийн салбар, УИХ, ЗГ, яам, агентлаг, их, дээд сургууль, ААНБ, Олон улсын байгууллагын 780 орчим төлөөллийг оролцуулан “Тогтвортой хөгжил - Статистик” үндэсний чуулганыг зохион байгуулав. Чуулганы үйл ажиллагаанд мэдээллийн технологийн дэвшлийг ашиглан чуулганд оролцогчдын ирцийг таблетаар бүртгэн сонирхолтой статистикийг гаргасан нь шинэлэг байсан төдийгүй, салбар хуралдаануудаас гарсан санал, зөвлөмжийг нэгтгэж, нэгдсэн уриалгыг гарган ҮСХ-ны 2018 оны үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд тусган хэрэгжүүлж байна.

Байгууллагын вэб сайт (www.nso.mn) болон статистикийн мэдээллийн нэгдсэн сан (www.1212.mn)-гийн загвар дизайн, бүтцийг боловсронгуй болгож, шинэчлэснээр вэб сайтын хандалт 2017 онд 324 476 болж, 2016 оноос 6 хувиар, харин статистикийн мэдээллийн нэгдсэн сангийн хандалт 2017 онд 338 085 болж, 2016 оноос 41.7 хувиар тус тус нэмэгдсэн байна.

Статистикийн мэдээллийг нэг дороос шуурхай авах боломжийг бүрдүүлж, MonStat болон EzStat аппликейшныг 1212.mn нэртэйгээр шинэчлэн гаргаж, тухай бүр баяжуулан ажиллаж байна.

Сар бүрийн танилцуулга, жилийн эмхэтгэл, нугалбар, инфографик, хэвлэлийн бага хурлын мэдээний тойм зэрэг хэвлэмэл бүтээгдэхүүний загвар, стандарт, агуулгыг сайжруулж, QR кодыг нэвтрүүлснээр хавсралт файлуудыг түргэн шуурхай татан авах боломжийг бүрдүүлсэн нь статистикийн мэдээллийг авах шинэлэг ажил боллоо.

Хэвлэл мэдээллийн байгууллага, аж ахуйн нэгж, байгууллага, их, дээд сургуулийн оюутнууд зэрэг нийт 341 хүнд хэрэглэгчдийн статистикийн боловсролыг дээшлүүлэх чиглэлээр сургалтыг зохион байгууллаа.

Монгол Улсын “Статистикийн эмхэтгэл 2016”-г сүүлийн 10 жилийн динамикаар 24 бүлэг, 652 нүүр хуудастайгаар боловсруулан хэвлүүлж, тархаагаад байна.

Хүн амын 2015-2045 оны хэтийн тооцоог 6 хувилбараар хийж тархаасан.

Салбар хоорондын тэнцлийн 2010-2015 оны үр дүнд үндэслэсэн дэлгэрэнгүй шинжилгээг хийж тархаалаа.

Аж ахуйн нэгж, байгууллагын 2016 оны тооллогын тайланг боловсруулж, хэрэглэгчдэд тархаасан.

Монгол Улсын Үндсэн хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах асуудлаар Зөвлөлдөх санал асуулгын 1 ба 2-р шатны судалгааг зохион байгуулж, 24 цагийн дотор үр дүнгийн боловсруулалтыг хийж, үр дүнгийн тайланг шуурхай бичин Зөвлөлдөх зөвлөлд хүргүүлж, УИХ-д өргөн барьсан нь төр, засгийн талархлыг хүлээсэн ажил боллоо.

Дэлхийн банкнаас хэрэгжүүлж буй Олон улсын өртгийн зэрэгцүүлэлтийн хөтөлбөрийн хүрээнд өрхийн хэрэглээний бараа, үйлчилгээний судалгааг дэлгүүр худалдаа, үйлчилгээний төв буюу 3000 гаруй цэгээс нийт 763 бараа үйлчилгээний 37 мянга гаруй үнийн мэдээллийг сар, улирлын давтамжтайгаар цуглуулж, мэдээллийг шалган, үр дүнг улирал бүр Азийн хөгжлийн банкинд хүргүүлж, электрон бараа, програм хангамжийн бүтээгдэхүүний үнийн судалгааг зохион байгууллаа.

Тооллого, судалгаа, мэдээг цуглуулах үйл ажиллагаанд мэдээллийн технологийг хөгжүүлж, цаг хугацаа, хүн хүч, төсөв санхүүг хэмнэхэд онцгойлон анхаарч, ҮСХ-ны 2017 оны жилийн төлөвлөгөөний дагуу 8 програмыг шинээр боловсруулснаас 6 програмыг таблетаар мэдээлэл цуглуулахад зориулан хийсэн. Мөн 14 програмыг шинэчлэн сайжрууллаа.

Дэлхийн хөгжсөн орнуудын статистикийн байгууллагын жишгээр Мэдээлэл тархаалтын тусгай стандартад шилжих суурь нөхцөл болох ОУВС-гийн “Сайжруулсан мэдээлэл тархаах ерөнхий стандарт (e-GDDS)”-ыг нэвтрүүлэх ажлын хүрээнд Монголбанк, Сангийн яамтай хамтран Үндэсний нэгдсэн мэдээллийн цахим санг (NSDP) 2007-2017 оны 8-р сарын мэдээллээр байгуулж,

нийгэм, эдийн засгийн 22 салбарын (бодит сектор, төсвийн сектор, санхүүгийн сектор) мэдээллийн баяжуулалтыг 2017 оны 9-р сараас эхлэн сар бүр бүрэн шинэчлэн, хяналт тавьж ажиллаж байна. Ингэснээр Монгол Улсын эдийн засаг, санхүүгийн мэдээллийг дэлхий нийтэд хүргэж, олон улсын хөрөнгийн зах зээлд нэвтрэх боломж бүрдүүлэх юм.

Хүн ам, орон сууцны 2020 оны улсын ээлжит тооллогын бэлтгэл ажлыг эхлүүлж, ээлжит тооллогын товыг УИХ-ын 2017 оны 76 дугаар тогтоолоор 2020 оны 1 дүгээр сарын 8-наас 9-нд шилжих шөнийн “00:00” цагаар тогтоож, Монгол Улсын Ерөнхий сайдаар ахлуулсан тооллогын Улсын комиссын бүрэлдэхүүнийг УИХ-ын 2017 оны 77 дугаар тогтоолоор тус тус батлууллаа.

ҮСХ, НҮБ-ын Хүн амын сан болон Швейцарийн Хөгжлийн Агентлагийн техник, санхүүгийн дэмжлэгтэйгээр “Жендерт суурилсан хүчирхийллийн судалгаа”-г 2017 оны 5-6 сард “Эмэгтэйчүүдийн эрүүл мэнд, амьдралын туршлага судалгаа” нэрээр анх удаа зохион байгууллаа.

НҮБ-ын Статистикийн комиссын 48-р чуулганд Хөрөнгийн эзэмшил, Аж ахуй эрхлэлтийг жендерийн төлөв байдлаар тодорхойлох нь судалгааны аргачлал, арга зүйг олон улсын түвшинд мөрдөх туршилтыг явуулахад тулгарсан хүндрэл бэрхшээл, тэдгээрийг шийдсэн туршлага, үзүүлэлтийг хэрхэн тооцож оруулах талаар саналаа танилцуулсан. Мөн Байгалийн нөөцөд суурилсан эдийн засгийн статистикийн Улаанбаатар хотын бүлгийн гарын авлагыг НҮБСК-ын ээлжит 49-р чуулганд хэлэлцүүлэхээр шийдвэрлүүллээ.

Япон Улсын Статистик мэдээллийн зөвлөгөө, дүн шинжилгээний хүрээлэн (СИНФОНИКА) байгууллагатай 2012 онд байгуулсан гэрээг шинэчилж, Япон Улсын Дотоод хэрэг, харилцаа холбооны яамны харьяа Статистикийн товчоотой статистикийн салбарт хамтран ажиллах харилцан ойлголцлын санамж бичгийг шинээр байгуулсан. Уг санамж бичгийн хүрээнд Япон Улсын Дотоод хэрэг, харилцаа холбооны дэд сайд Кэнжи Харада тэргүүтэй төлөөлөгчид 2017 оны 05-р сарын 01-03-нд, СИНФОНИКА-ийн Ерөнхийлөгч Сугиурагаар ахлуулсан төлөөлөгчид 2017 оны 07-р сарын 9-12-ны өдрүүдэд, Японы статистикийн товчооноос Статистикийн салбарын мэдээллийн технологийн өнөөгийн нөхцөл байдалтай танилцах судалгааны баг 2017 оны 11-р сарын 5-12-нд ҮСХ-нд тус тус албан айлчлалууд хийсэн.

Финланд Улсын Статистикийн газартай албан ёсны статистикийн шинэчлэлт, өөрчлөлтийн шилдэг туршлага солилцох, статистикийн үйл ажиллагааны ерөнхий загварыг нэвтрүүлэх, мета дата боловсруулах, мэдээллийг хэрэглэгчдэд тархаах болон дүн шинжилгээ хийх, мэдээллийн чанарын стандартын чиглэлээр хамтран ажиллах “Харилцан ойлголцлын санамж бичиг” шинээр байгуулав.

ХБНГУ-ын Холбооны статистикийн газартай байгуулсан Хосолмол түншлэлийн гэрээний дагуу Нидерланд Улсад “Бизнес регистр”, Финланд Улсад “Статистикийн үйл ажиллагааны ерөнхий загварыг нэвтрүүлэх” сэдвүүдээр

айлчлал, сургалтыг хийсэн. Хосолмол түншлэлийн гэрээний хүрээнд 8 удаагийн танилцах айлчлал, сургалт, олон улсын 4 зөвлөх ҮСХ-нд зөвлөх үйлчилгээ үзүүлсэн. Уг гэрээний хаалтын арга хэмжээний хүрээнд 2017 оны 9 дүгээр сарын 4-6-нд ХБНГУ-ын ХСГ-ын газрын дарга х.Сибелээр ахлуулсан төлөөлөгчид ҮСХ-нд хийсэн албан айлчлал, семинарыг зохион байгууллаа.

ҮСХ болон 21-р зууны статистикийн хөгжлийн төлөөх түншлэл (Парис 21)-тэй хамтран “Монгол Улсын Статистикийг хөгжүүлэх үндэсний хөтөлбөр, Тогтвортой хөгжлийн зорилтууд” сэдэвт сургалт, семинарыг яамдын төлөөлөгчдийг оролцуулан 2017 оны 7 дугаар сарын 4-8-нд Улаанбаатар хотноо зохион байгууллаа.

АНУ-ын Алабамагийн их сургуультай хамтран 2017 онд 5-р сарын 06-19-ний өдрүүдэд Алабама их сургуульд “Хэрэглээний статистик: Судалгаа болон бизнесийн үйл ажиллагаанд инноваци, шинэ аргачлалын нэвтрүүлэх нь” сэдэвт сургалтыг БСШУСЯ, Боловсролын хүрээлэн, аймгийн боловсролын статистик хариуцсан мэргэжилтэн, их, дээд сургууль, мэдээлэл судалгааны төрийн бус байгууллагын төлөөлөл бүхий 17 хүнийг оролцуулан зохион байгууллаа.

Цаашид бид ерөнхий боловсролын сургуулийн багш, сурагчдын статистикийн мэдлэг, чадавхыг хөгжүүлэх зорилгоор багшийн гарын авлага боловсруулж, ЕБС-ийн багш нарт сургалт зохион байгуулахаар Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын сайд, ҮСХ-ны даргын хамтарсан А/277, А/173 тоот тушаалаар ажлын хэсгийг байгуулан ажиллаж байна.

Сүүлийн жилүүдэд ҮСХ-ны төлөөлөгчид Ази, Номхон далайн бүс нутгийн Олон улсын статистикийн институт, Европын статистикийн системд идэвхтэй оролцож туршлага хуваалцан байр сууриа илэрхийлэхийн сацуу тодорхой чиглэлээр дээд хэмжээний бүлэг, техникийн зөвлөх багт орж ажилласан. ҮСХ-ны удирдлага, мэргэжилтнүүд олон улсын статистикийн системд удирдах зөвлөл, өндөр түвшний бүлэг, ажлын хэсгүүдэд гишүүнээр элсэн ажиллаж байна. Үүнд:

- 2030 оны Тогтвортой хөгжлийн хөтөлбөрийн хүрээнд Статистикийн түншлэл, хамтын ажиллагаа, чадавхыг хөгжүүлэх өндөр түвшний бүлэг
- НҮБ-ын АНДОЭЗНК-ын Эдийн засгийн статистикийн бүсийн хөтөлбөрийн Удирдах зөвлөлийн гишүүн
- НҮБ-ын АНДОЭЗНК-ын Хүн ам, нийгмийн статистикийн Удирдах зөвлөлийн гишүүн
- Ази, Америк, Номхон далайн орнуудын үндэсний тооллого, Статистикийн байгууллагын дарга нарын нийгэмлэгийн дэд ерөнхийлөгч
- "Байгалийн нөөцөд суурилсан эдийн засагтай улс орнуудын статистикийн Улаанбаатар хотын бүлэг"ийн санаачлагч, гишүүн

- Хөгжлийн бэрхшээлийн статистикийн Вашингтон группийн гишүүн
- Ази, Номхон далайн орнуудын Гамшгийн статистикийн Шинжээчдийн бүлэг
- НҮБ-ын ХХААБ-аас хэрэгжүүлж буй “Хөдөө аж ахуй, хөдөөгийн статистикийг сайжруулах олон улсын стратеги” сэдэвт төслийн бүлгийн гишүүн
- Үндэсний тооцооны Статистикийн нэгжүүдээс бүрдсэн Нарийн бичгийн дарга нарын ажлын хэсгийн гишүүн
- Албан ёсны статистикийн шинэчлэлийн өндөр түвшний бүлгийн гишүүн
- НҮБ-ын АНДЭЗНК-ын Бизнес регистрийн ажлын хэсгийн гишүүн

ҮСХ, ХАОСТТ болон НҮБ-ын Хүүхдийн сан, НҮБ-ын Хүн амын сан зэрэг төслүүдийн 2016 оны санхүүгийн баримтад аудит хийлгэж, Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн дүнгээр зөрчилгүй дүгнэлттэй гарсан.

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ.

1. ТОГТВОРТОЙ ХӨГЖЛИЙН ДЭЛХИЙН БОЛОН ҮНДЭСНИЙ ТҮВШНИЙ ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮДИЙГ ТООЦОХ АРГАЧЛАЛ, АРГА ЗҮЙГ БОЛОВСРУУЛАХ, МЭДЭЭЛЛИЙН ЭХ ҮҮСВЭРИЙГ БИЙ БОЛГОХ, МЭДЭЭЛЛИЙГ БҮРДҮҮЛЭХ АЖЛЫГ ЭХЛҮҮЛЭХ

Дэлхийн ТХЗ-ын үзүүлэлтүүдийг гаргах бэлэн байдлын үнэлгээг албан ёсны болон захиргааны статистикийн мэдээллийг хамруулан хийж, үнэлгээний үр дүнгээр ТХЗ-ын нийт 244 үзүүлэлтүүдээс Монгол Улсад хамааралгүй 11 үзүүлэлт (далай, тэнгис), хамааралтай 233 шалгуур үзүүлэлтүүд байгааг тогтоож, эдгээрээс 134 үзүүлэлт нь мэдээллийн эх үүсвэртэй, ҮСХ болон яам, төрийн бусад байгууллагуудаас тооцох боломжтой, 99 үзүүлэлт мэдээллийн эх үүсвэргүй, тодорхойгүй, тооцох боломжгүй үзүүлэлт байна гэж үзсэн.

Дээрх үнэлгээний үр дүнг тархаах, ТХЗ-ын талаар мэдлэг, мэдээлэл өгөх, сурталчлан таниулах, яамд, төрийн байгууллагуудын хариуцан ажиллах зорилго, зорилт, үзүүлэлтийг тодорхойлох, үүрэгжүүлэх, суурь тоо, мэдээллийг тархаах зорилгоор ҮСХ-ны вэб сайтад “Тогтвортой хөгжлийн зорилго” булан нээн ажиллуулсан нь ТХЗ-ыг хэрэгжүүлэхэд оролцогч талуудын үүрэг хариуцлагыг тодорхой болгох, таниулах, мэдлэг, мэдээлэл олгоход ихээхэн ач холбогдолтой боллоо.

Мөн Монгол Улсад Тогтвортой хөгжлийн зорилтуудын хэрэгжилтийг дүгнэж, чиг хандлагыг тодорхойлоход статистикийн үүрэг, оролцоог нэмэгдүүлэх, албан ёсны болон захиргааны статистикийн мэдээллийн чанарыг сайжруулах, төр, хувийн хэвшлийн хамтын ажиллагааг хангаж, анхдагч мэдээллийн сангуудыг харилцан ашиглах бололцоог бүрдүүлэх, хууль эрх зүйн орчинг боловсронгуй болгох, үнэн бодит мэдээллийн хэрэглээ, ашиглалтыг нэмэгдүүлэх хүрээнд хүндрэл бэрхшээл, шийдвэрлэх арга замаа тодорхойлох зорилгоор Статистикийн салбар, УИХ, ЗГ, яам, агентлаг, их, дээд сургууль, ААНБ, Олон улсын байгууллагын төлөөлөл 780 орчим хүнийг оролцуулан “Тогтвортой хөгжил - Статистик” үндэсний анхдугаар чуулганыг зохион байгуулж, 7 чиглэлээр нэгдсэн уриалгыг тодорхойлон гаргаж, хэрэгжүүлэхэд анхаарч ажиллаж байна. Үүнд:

1. Монгол Улсын хөгжлийн бодлогыг Монгол Улсын тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал 2030, Дэлхийн тогтвортой хөгжлийн зорилттой нийцүүлж, бодлогын хүрэх түвшнийг үе шатаар тодорхойлох, холбогдох тооцооны арга зүйг боловсруулах, мэдээллийг уялдуулахад анхаарч ажиллах;
2. Салбар хоорондын уялдааг хангасан, Монгол Улсын тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал 2030, Дэлхийн тогтвортой хөгжлийн зорилтыг хэрэгжүүлэх дунд хугацааны хөгжлийн төлөвлөгөөг нэгтгэн, бодлогын тогтвортой байдал, чанарыг хадгалах;

3. Салбарын болон орон нутгийн хөгжлийн бодлогыг хэрэгжүүлэхэд нэгдсэн зохицуулалтаар хангах институтийн зохистой тогтолцоог бүрдүүлэх, төр, хувийн хэвшлийн үүрэг, хариуцлагыг тодорхой болгох;
4. Статистикийн хууль, эрх зүйн орчинг боловсронгуй болгож, мэдээллийг ашиглах тэгш боломж олгох, анхдагч мэдээллийн нууцлалыг хамгаалах, мэдээллийн нэгдсэн сан байгуулах, захиргааны бүртгэл, мэдээллийг статистикт бүрэн ашиглах, чанарын шаардлага бүхий их өгөгдлийг албан ёсны статистикт өргөн ашиглах;
5. Аливаа төрийн байгууллагууд Монгол Улсын “Статистикийн тухай” хуулийн заалтыг тууштай хэрэгжүүлж, салбарын статистикийн үйл ажиллагаа эрхлэн гүйцэтгэх нэгжтэй байх, суманд статистикийн үйл ажиллагааг хариуцсан ажилтантай байх заалтыг бодит ажил хэрэг болгох;
6. Мэдээллийн технологийн дэвшилтэт аргыг статистикийн үйл ажиллагаанд тухай бүрд нь нэвтрүүлж, статистикийн үйл ажиллагааг хялбаршуулах, түргэн шуурхай байх нөхцөлийг хангах;
7. Статистикийн мэдлэг, боловсролыг бүх нийтэд эзэмшүүлэх, дээшлүүлэхэд онцгойлон анхаарах.

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ.

2. АНХАН ШАТНЫ МЭДЭЭЛЛИЙН ХЯНАЛТ ШАЛГАЛТЫГ ӨРГӨЖҮҮЛЭХ, МЭДЭЭЛЛИЙН ЧАНАРТ АХИЦ ДЭВШИЛ ГАРГАХ, ҮНЭН БОДИТ БАЙДЛЫГ ДЭЭШЛҮҮЛЭХ

2.1. Албан ёсны статистикийн мэдээлэл, тооллого, судалгааны үр өгөөжийг нэмэгдүүлэх

ҮСХ нь 2017 онд Монгол Улсын нийгэм, эдийн засгийн байдлын сар, улирал, жилийн давхардсан тоогоор 239 төрлийн 7175 мэдээг батлагдсан хуваарийн дагуу нийслэл, аймгийн статистикийн газар, хэлтэс, яам, төрийн бусад байгууллагуудаас хүлээн авч, нэгтгэн боловсруулж, танилцуулга бэлтгэн тархаалаа.

Зураг 1. ҮСХ-нд ирүүлж буй албан ёсны болон захиргааны статистикийн мэдээ тайлан, 2013-2017 оноор

Дэлхийн хөгжсөн орнуудын статистикийн байгууллагын жишгээр Мэдээлэл тархаалтын тусгай стандартад шилжих суурь нөхцөл болох Олон улсын валютын сангийн “Сайжруулсан мэдээлэл тархаах ерөнхий стандарт (e-GDDS)”-ыг нэвтрүүлэх ажлын хүрээнд Монголбанк, Сангийн яамтай хамтран Үндэсний нэгдсэн мэдээллийн цахим санг (NSDP) 2007-2017 оны 8-р сарын мэдээллээр байгуулж, нийгэм, эдийн засгийн 22 салбарын (бодит сектор, төсвийн сектор, санхүүгийн сектор) мэдээллийн баяжуулалтыг 2017 оны 9-р сараас эхлэн сар бүр бүрэн шинэчлэн, хяналт тавьж ажиллаж байна. Ингэснээр Монгол Улсын эдийн засаг, санхүүгийн мэдээллийг дэлхий нийтэд хүргэж, олон улсын хөрөнгийн зах зээлд нэвтрэх боломж бүрдүүлэх юм.

Монгол Улсын “Статистикийн тухай” хууль, Засгийн газрын 2003 оны 224 дүгээр тогтоолын дагуу малын тооны хагас жилийн түүвэр судалгааг 2017 оны 6

сарын 15-22-нд, жилийн эцсийн мал, тэжээвэр амьтдын тооллогыг 2017 оны 12 сарын 07-17-нд улсын хэмжээнд зохион байгуулж, тооллогын үр дүнг тархаасан.

Хөдөө аж ахуйн 2017 оны завсрын тооллогыг 2017 оны 9 дүгээр сарын 1-нээс 12 дугаар сарын 30-нд зохион байгуулж, үр дүнг нэгтгэн боловсруулж, тархаасан.

Биеийн тамир, спортын улсын нэг удаагийн тооллогыг БСШУСЯ, БТСГ-тай хамтран 2017 оны 11 дүгээр сарын 25-наас 12 сарын 30-нд улсын хэмжээнд анх удаа зохион байгуулж, үр дүнг боловсруулж байна.

Аж ахуйн нэгж, байгууллагын 2016 оны улсын тооллогын 7 бүлэг бүхий тайланг боловсруулж, хэрэглэгчдэд тархаасан.

Хүн ам, орон сууцны 2020 оны улсын ээлжит тооллогын бэлтгэл ажлыг эхлүүлж, ээлжит тооллогын товыг УИХ-ын 2017 оны 76 дугаар тогтоолоор 2020 оны 1 дүгээр сарын 8-9-нд шилжих шөнийн “00:00” цагаар тогтоож, Монгол Улсын Ерөнхий сайдаар ахлуулсан тооллогын Улсын комиссын бүрэлдэхүүнийг УИХ-ын 2017 оны 77 дугаар тогтоолоор тус тус батлууллаа.

Монгол Улсын "Статистикийн тухай" хуулийн дагуу Монгол Улсын хүн амын амьжиргааны түвшин, ядуурлын талаарх тоо мэдээллийг тооцон тодорхойлох зорилгоор ӨНЭЗС-г сар бүр зохион байгуулсаар ирсэн бөгөөд ӨНЭЗС-нд 2016 онд хамрагдсан 16 мянга гаруй өрхийн мэдээлэлд үндэслэн ядуурлын өнөөгийн түвшин, ядуурлын хамралтад гарч буй өөрчлөлтийн талаар шинжилгээ хийж "Ядуурлын дүр төрх-2016" тайланг бэлтгэн тархаасан.

Энэхүү түүвэр судалгаа нь үндэсний хэмжээний томоохон судалгаануудын нэг бөгөөд мэдээллийн хэрэгцээ, давтамж зэргээс шалтгаалан хураангуй болон дэлгэрэнгүй гэсэн хоёр хэлбэртэйгээр хийгдэж байна. Тэгш тоотой жилүүдэд буюу хоёр жил тутам хүн амын аж байдал, ядуурлын үзүүлэлтүүдийг тооцох зорилгоор судалгааны асуулгыг амьжиргааг тодорхойлох үзүүлэлтүүдээр баяжуулан явуулж үр дүнг гаргадаг.

Мөн АХС-г улирал бүр зохион байгуулан явуулж ирсэн бөгөөд 2016 оны судалгаанаас хүн амын эдийн засгийн идэвх, хөдөлмөр эрхлэлт, ажиллах хүчний шалгуур үзүүлэлтүүдийг үндэсний хэмжээнд, бүс нутаг, хот, хөдөө, аймаг, нийслэл, дүүргийн хэмжээнд тооцон "Ажиллах хүчний судалгааны үндсэн тайлан 2016"-г бэлтгэн тархаасан.

ҮСХ, НҮБ-ын Хүн амын сан болон Швейцарийн Хөгжлийн Агентлагийн техник, санхүүгийн дэмжлэгтэйгээр “Жендерт суурилсан хүчирхийллийн судалгаа”-г 2017 оны 5-6 дугаар сард “Эмэгтэйчүүдийн эрүүл мэнд, амьдралын туршлага судалгаа” нэрээр анх удаа зохион байгууллаа. Судалгааны зорилго нь эмэгтэйчүүдийн эсрэг үйлдэгдэж буй хүчирхийллийн хэлбэр, төрөл, тархалт, үр нөлөө, учир шалтгааныг тодорхойлох, НҮБ-аас гаргасан шалгуур үзүүлэлт болон Тогтвортой хөгжлийн зорилгын 5 дугаар зорилтын үзүүлэлтүүдийг тооцох, үнэлэх, олон улсын түвшинд харьцуулагдах тоо, мэдээллийг бий болгоход чиглэгдсэн. Мөн

энэхүү судалгааны үр дүн нь үндэсний бодлого боловсруулагч, шийдвэр гаргагч нар, олон улсын байгууллага болон бусад хэрэглэгчдэд бодлого, хөтөлбөр тодорхойлоход ашиглагдах суурь мэдээлэл болохын зэрэгцээ эрдэмтэн, судлаачдад сэдэвчилсэн болон гүнзгийрүүлсэн судалгаа, шинжилгээний ажил хийхэд чухал эх үүсвэр юм.

Хөвсгөл аймаг, Налайх дүүрэгт зохион байгуулсан "Хүүхэд хөгжил судалгаа"-ны үр дүнгийн тайланг монгол, англи хэлээр бэлтгэн тархаасан.

"Эрчим хүчний үйлдвэрлэл, хэрэглээ-2015, 2016", "Уул уурхайн үйл ажиллагаа эрхэлдэг аж ахуйн нэгжүүдийн хүдэр, баяжмалын олборлолт-2015, 2016" судалгааг зохион байгуулж, үр дүнг боловсруулсан.

Швейцарийн хөгжлийн агентлагийн "Тогтвортой бичил уурхай" төслийн дэмжлэгтэйгээр "Бичил уурхай эрхлэгчдийн судалгаа"-г хоёр дахь удаагаа зохион байгуулж, судалгааны үр дүнгээр нэгдсэн тайлан боловсруулж, тархаасан.

ХАА-н үйлдвэрлэлийн орлого, зардлын судалгаа, малын ашиг шимийн гарцын түүвэр судалгаа, ХАА-н бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэгчийн үнийн 2015 оны судалгааг зохион байгуулж, үр дүнгийн тайланг бэлтгэн тархаасан.

Монгол Улсын Үндсэн хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах асуудлаар Зөвлөлдөх санал асуулгын 1 ба 2-р шатны судалгааг зохион байгуулж, 24 цагийн дотор үр дүнгийн боловсруулалтыг хийж, үр дүнгийн тайланг шуурхай бичин Зөвлөлдөх зөвлөлд хүргүүлж, УИХ-д өргөн барьсан нь төр, засгийн талархлыг хүлээсэн ажил боллоо.

Олон улсын хөдөлмөрийн байгууллагын зөвлөхтэй хамтран Ногоон ажлын байрыг тодорхойлох туршилт судалгааны өгөгдлийг шалгаж эцэслэн, үр дүнгийн тайланг англи, монгол хэлээр бэлтгэн тархаасан.

Дэлхийн банкнаас хэрэгжүүлж буй Олон улсын өртгийн зэрэгцүүлэлтийн хөтөлбөр нь улс, бүс нутаг, олон улсын байгууллагуудыг хамарсан дэлхийн хэмжээний томоохон үйл ажиллагаа бөгөөд энэ удаагийн хөтөлбөр нь 2017-2019 онд зохион байгуулагдах ба дэлхийн 190 гаруй орнуудад хэрэгжиж байна.

ОУӨЗХ нь дэлхийн улс орнуудын дундаж баялгийг худалдан авах чадварын паретитад шилжүүлэн харьцуулах боломжийг бүрдүүлдэг бөгөөд хөтөлбөрийн үндсэн зорилго нь ДНБ, түүний бүрэлдэхүүнүүдийг худалдан авах чадварын паритетаар тооцох, түүнд шаардагдах мэдээллийг цуглуулах, уг чиглэлээр улс орнуудын статистикийн байгууллагын үнийн статистикийг хөгжүүлэх явдал юм.

ҮСХ нь энэхүү хөтөлбөрийн хүрээнд өрхийн хэрэглээний бараа, үйлчилгээний судалгааг дэлгүүр худалдаа, үйлчилгээний төв буюу 3000 гаруй цэгээс нийт 763 бараа үйлчилгээний 37000 гаруй үнийн мэдээллийг сар, улирлын давтамжтайгаар цуглуулж, мэдээллийг шалган, үр дүнг улирал бүр АХБ-д хүргүүлэв. Мөн электрон бараа, программ хангамжийн бүтээгдэхүүний үнийн судалгааг зохион байгууллаа.

Хөтөлбөрийн 2 дахь үе шатны судалгаа буюу 2018 онд явагдах өрхийн хэрэглээний бус бараа, үйлчилгээний судалгаа буюу машин, тоног төхөөрөмжийн үнийн судалгаа; барилгын материалын үнийн судалгаа; орон сууц, орон сууцны түрээсийн судалгаануудын бэлтгэл ажлыг тайлант хугацаанд бүрэн хангаж ажиллалаа.

2.2. Үндэсний тооцооны системийн нэвтрүүлэх ажлыг өргөжүүлэх

Дотоодын нийт бүтээгдэхүүнийг жил, улирлаар тооцож, тархаасан. Түүнчлэн бүс нутгийн ДНБ-ий тооцоог туршилтаар зэрэгцүүлэх үнээр тооцож, арга зүйг боловсруулсан. Цаашид аймаг, нийслэлийн ДНБ-ийг зэрэгцүүлэх үнээр тооцож тархаах, аймгууд өөрсдөө сумдын ДНБ-ийг тооцоход нь арга зүйн тусламжаар хангаж ажиллана.

Үндэсний тооцооны урсгал данс болох үйлдвэрлэлийн данс, орлого бүрдэлтийн данс, анхны орлогын хуваарилалтын данс, орлого ашиглалтын данс, орлогын дахин хуваарилалтын данс болон хөрөнгийн дансыг эдийн засгийн 5 сектороор жилээр байгуулж, 2010-2016 оны гүйцэтгэлээр танилцуулга бэлтгэн тархаасан. Санхүүгийн дансыг туршилтаар байгуулсан. Эдгээр дансыг байгуулснаар Монгол Улс "ҮТС-2008"-ийн хэрэгжилтийн үнэлгээний нийт 6 үе шатаас 5 дугаар үе шатад хамрагдаж байна.

Нөөц, ашиглалтын хүснэгт, салбар хоорондын тэнцлийг 2013 оноос эхлэн 2010 оны суурь НАХ-ийн үр дүнд үндэслэн жилээр байгуулж эхэлсэн. НАХ-ийг 311 бүтээгдэхүүн х 203 салбарын хэмжээстэй, СХТ-ийг 55х55 хэмжээстэй байгуулж, матрицуудыг 48х32, 20х20 хэмжээстэй нэгтгэж тархаасан. НАХ, СХТ-ийг жилээр байгуулснаар статистикийн судалгаа, эрдэм шинжилгээний ажлыг өргөжүүлэхэд суурь мэдээлэл болсон. Тухайлбал Үндэсний хөгжлийн хүрээлэн гадаад, дотоодын судалгааны байгууллага, зөвлөхүүдтэй хамтран НАХ-ийн 2015 оны үр дүнд суурилан Монгол Улсын нийгмийн тооцооны хүснэгтийг байгуулах, түүн дээр суурилан эдийн засгийн тэнцвэрийн загварыг боловсруулах ажлыг хийж эхэлсэн.

Байгаль орчин эдийн засгийн данс байгуулах чиглэлээр:

Байгаль орчин, эдийн засгийн дансны системийг нэвтрүүлэх хүрээнд холбогдох судалгаа явуулан, тоо мэдээллийг цуглуулж, "Материал урсгалын данс, эрчим хүчний данс, байгаль орчны татварын данс" байгуулахаар ажиллаж байна. Материал урсгалын дансны тооцоололд шаардлагатай бэлчээрээс ашигласан өвс, тэжээлийн хэмжээ, ойгоос ашигласан модны хэмжээг зориулалтаар, агнасан анг, амьтны нэр төрлөөр, загасны хэрэглээ зэргийг тооцож, 2015, 2016 оны гүйцэтгэлээр анх удаа туршилтаар байгуулсан нь бусад улс орнуудад жишиг болсон.

ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ.

3. СТАТИСТИКИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЕРӨНХИЙ СТАНДАРТ ЗАГВАРЫГ НЭВТРҮҮЛЖ ЭХЛЭХ

НҮБ-ын Статистикийн шинэчлэлийн хөтөлбөрийн хүрээнд хэрэгжүүлж байгаа Статистикийн үйл ажиллагааны ерөнхий загварыг нэвтрүүлэх ажлыг Дэлхийн банкны “Ухаалаг засаг төсөл “-ийн дэмжлэгтэйгээр эхлүүлж, “Монгол Улсын Статистикийн үйл ажиллагааны ерөнхий загвар”, “СҮАЕЗ-ын дагуу салбаруудын статистикийн үйл ажиллагааг загварчлах удирдамж”, “СҮАЕЗ-ын дагуу статистикийн үйлдвэрлэлийн системийг хөгжүүлэх гарын авлага”-ыг 2017 онд боловсруулж, батлуулсан бөгөөд 2018 оноос эхлэн албан ёсны статистикийн үйл ажиллагаанд мөрдүүлэхээр төлөвлөн ажиллаж байна.

Уг загварыг нэвтрүүлснээр статистикийн үйл ажиллагаа, дэд бүтцийг уялдуулах, статистикийн мэдээлэл, мета мэдээллийн стандартуудын уялдааг хангах, үйл ажиллагаанд чанарын удирдлагын тогтолцоог нэвтрүүлэх, үнэлэх үйл ажиллагааны давхардлыг арилгах, уялдуулах, тодорхой болгох, зардлыг хэмнэх, хийх зэрэгт ихээхэн үр дүнтэй болох юм.

ДӨРӨВДҮГЭЭР БҮЛЭГ.**4. СТАТИСТИКИЙН САЛБАРТ ХЯНАЛТЫН ҮР НӨЛӨӨТЭЙ
ТОГТОЛЦООГ БЭХЖҮҮЛЭХ****4.1. Албан ёсны статистикийн мэдээллийн хяналт**

Албан ёсны статистикийн сар бүрийн мэдээ болон жилийн эмхэтгэлийн мэдээллийн чанарт хяналт хийж, хэрэглэгчдэд энгийн ойлгомжтой байхад анхаарч ажиллалаа.

Батлагдсан удирдамжийн дагуу 21 аймаг, нийслэл, 9 дүүргийн статистикийн албадын 2016 оны үйл ажиллагаанд хяналт үнэлгээ хийж, заавар зөвлөгөөг өгч ажиллалаа.

Статистикийн салбарт чанарын удирдлагын үндсэн зарчмуудыг төлөвшүүлэх, албан ёсны статистикийн мэдээллийн чанарын бодлого боловсруулах, шинэчлэх зорилгоор “Статистикийн чанарын удирдлагын тогтолцоог бүрдүүлэх баг”-ийг Хорооны даргын 2017 оны А/60 дугаар тушаалаар 9 хүний бүрэлдэхүүнтэйгээр байгуулан ажиллаж байна. Уг ажлын хүрээнд чанарын удирдлагын холбогдолтой нэр томъёоны англи, монгол тайлбар толийг боловсруулан 50 ширхгийг хэвлүүлж тархаасан.

Үндэсний статистикийн салбарын хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний журмыг боловсруулж, ДЗХ-аар хэлэлцүүлэн батлуулав.

“Статистикийн улсын байцаагчийн дүрэм”-ийг шинэчлэн ДЗХ-аар хэлэлцүүлэн батлуулж, статистикийн улсын байцаагчийн судалгааг шинэчлэн гаргаж, 31 байцаагчийн эрхийг хүчингүй болгож, 74 байцаагчийн эрхийг сунгаж, шинээр 51 албан хаагчид улсын байцаагчийн эрх олгов.

ҮСХ-нд нийслэл, аймгийн статистикийн газар, хэлтэс, яам, газруудаас 2018 онд ирүүлэх албан ёсны болон захиргааны статистикийн мэдээ, тайлангийн жагсаалт, графикыг шинэчлэн боловсруулж батлууллаа.

4.2. Шилэн дансны мэдээллийн хяналт

“Шилэн дансны тухай” хуулийн хэрэгжилтийг хангах ажлын хүрээнд шилэн дансанд “төсөв гүйцэтгэл”, “хөрөнгө оруулалт, тендер, худалдан авалт”, “бусад” гэсэн 3 үзүүлэлтийн дагуу давхардсан тоогоор 3582 мэдээллийг байршуулахад хяналт тавин ажиллалаа. Шилэн дансанд мэдээлэл оруулах зөвлөмж бэлтгэн нийслэл, аймгийн статистикийн газар, хэлтэст хүргүүлсэн.

Сангийн яамнаас ирүүлсэн маягтын дагуу Шилэн дансны хуулийн хэрэгжилтийг төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн багцад хамаарах мэдээлэл, дотоод аудит, хяналт шинжилгээ, үнэлгээний 2013-2017 оны мэдээллийг хүргүүллээ.

ТАВДУГААР БҮЛЭГ.**5. СТАТИСТИКИЙН ДҮН ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЧАДАВХЫГ БЭХЖҮҮЛЭХ, ШИНЖИЛГЭЭ СУДАЛГААНЫ АЖЛЫГ ӨРГӨЖҮҮЛЭХ****5.1. Статистикийн шинжилгээ, судалгааны ажлыг өргөжүүлэх**

Зөвлөлдөх санал асуулгын хуульд тусгагдсаны дагуу Үндсэн хуулийн өөрчлөлтийн асуудлаар олон нийтийн санаа бодлын судалгааг Монголд үндэсний хэмжээнд анх удаа амжилттай зохион байгуулсан. Уг ажил нь Үндсэн хуулийн өөрчлөх олон талт үйл ажиллагаануудын нэг болж байгаагаараа онцлог юм. Зөвлөлдөх санал асуулгын судалгааны түүврийн арга зүйг боловсруулж 21 аймаг, 9 дүүргийн түвшинд 157 түүврийн анхан шатны нэгж, тэдгээрт харгалзах 1570 өрхийн сонголтыг хүн ам, өрхийн мэдээллийн сан /ХАӨМС/-д суурилан хийж, судалгааны үр дүнгийн боловсруулалт хийсэн.

Хүн амын хэтийн тооцоо нь статистикийн мэдээллийн нэг хэлбэр бөгөөд хүн амын төрөлт, нас баралт, шилжих хөдөлгөөн болон хүн амын тоо, нас, хүйсийн бүтэц, байршлын талаарх ирээдүйн төлөвийг урьдчилан таамагласан тооцоолол юм. Хүн амын хэтийн тооцоо нь хүн амын нөхөн үйлдвэрлэлээс хамааралтай нийгмийн хэрэгцээ, түүнийг хангахад чиглэгдсэн эдийн засгийн нөөц боломжийг бүрдүүлэх, хөгжлийн бодлогыг харилцан уялдаатайгаар авч үзэх, хүний нөөцийн бүрдэлт, ашиглалт, ажиллах хүчний хэрэгцээ, хүн амын ундны болон бохир усны төвлөрсөн сүлжээ, боловсрол, нийгмийн халамж үйлчилгээнд шаардагдах хөрөнгийн хэмжээ, орон сууц, эмнэлэг, сургууль, зам, тээвэр, харилцаа холбоо зэрэг бүхий л салбарын ирээдүйн эрэлт, хэрэгцээг тооцож, бодлого, үйл ажиллагааг төлөвлөн хэрэгжүүлэх үндсийг бүрдүүлнэ. Тооцоололд ашиглах төрөлт, нас баралт, шилжих хөдөлгөөний таамаглалыг олон жилийн хандлагад үндэслэн боловсруулж, 2015-2045 оныг хамруулан төрөлтийн түвшний аажим, дунд, хурдан өсөлттэй гэсэн 3 хувилбар, суурь хүн амыг 2015 оны хүн ам, орон сууцны завсрын тооллогод үндэслэн Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт оршин суугаа болон Монгол Улсын харьяат гэсэн 2 хувилбар, нийт 6 хувилбараар, хувилбар бүрийг 1 насны түвшинд тооцоолон гаргасан.

Макро эдийн засгийн шинжилгээнд Салбар хоорондын тэнцэл нь томоохон байр суурь эзлэх бөгөөд улс орны эдийн засгийг бүхэлд нь нарийвчлан харах боломж олгож, салбар хоорондын уялдаа холбоог нарийн тодорхойлж өгдөг. СХТ-ийн тооцооллыг макро бодлого боловсруулах салбар хоорондын уялдаа холбоог нарийн ойлгож, оновчтой шийдвэр гаргахад ихээхэн ач холбогдолтой.

Салбар хоорондын тэнцлийн 2010-2015 оны үр дүнд үндэслэн эдийн засгийн салбаруудын уялдааг буцах болон урагшлах холбоо, үржүүлэгчийн шинжилгээгээр тодорхойлж, эдийн засгийн тэргүүлэх салбаруудын хөрөнгө оруулалт, экспортыг тодорхой хувиар нэмэгдүүлэхэд нийт эдийн засгийн болон бусад салбаруудын өсөлтөд үзүүлсэн нөлөөллийг тооцож бодлогын зөвлөмж боловсруулсан.

Судалгааны ажлын холбогдох тооцооллыг харуулсан IOT-2015 гэсэн ажлын файл боловсруулсан нь статистикийн судалгаа, эрдэм шинжилгээний ажлыг өргөжүүлэхэд чухал ач холбогдолтой ажил болсон.

Статистикийн шинжилгээ, судалгааны ажлыг өргөжүүлэх хүрээнд 2017 онд нийт 17 шинжилгээ, судалгааны танилцуулгыг бэлтгэж, статистикийн мэдээллийн нэгдсэн санд байршуулан нийтэд тархаасан.

Тухайлбал, ДНБ, капиталын хэмжээ, ажиллагчдын тоо, малын тоо, эдэлбэр газрын хэмжээ, эрүүл мэнд, боловсролын салбарын төсвийн зарлагад эзлэх хувь гэсэн үзүүлэлтээр 1992-2016 оны мэдээлэлд үндэслэн “Макро эдийн засгийн үндсэн үзүүлэлтийн эконометрик шинжилгээ”-ний ажил нь макро эдийн засгийн бодлого, шийдвэр гаргалт, өнөөгийн нөхцөл байдлыг нэгтгэн дүгнэхэд ач холбогдолтой.

Аялал жуулчлалын салбараас эдийн засагт оруулж буй хувь нэмрийг тооцоолох зорилгоор сүүлийн 10 жилийн болон СХТ-ийн 2014, 2015 оны мэдээллийг ашиглан “Аялал жуулчлалын салбарын эдийн засагт үзүүлэх нөлөөлөл” сэдэвт тусгайлсан танилцуулгыг бэлтгэсэн нь эдийн засгийн салбаруудын үйл ажиллагааг төрөлжүүлэх, цөөн салбараас хамааралтай байдлыг багасгах, олон талт үйл ажиллагааны нэг нь аялал жуулчлалын салбар бөгөөд үүнийг онцолсон нь цаашдын үйл ажиллагаа, хэтийн зорилтод ач холбогдолтой юм.

“Цалингийн тэгш бус байдал, зохистой хөдөлмөр эрхлэлтийн үзүүлэлтийн ялгаатай байдал”-ын шинжилгээг Ажиллах хүчний судалгааны 2013-2015 оны мэдээллийг ашиглан 15-34 насны хөдөлмөр эрхлээгүй, суралцаагүй залуучуудад нөлөөлөх хүчин зүйлийг логистик регрессийн загвараар үнэлж, ажиллагчдын дундаж цалинд нөлөөлөх хүчин зүйлийг шугаман регрессийн загвараар үнэлж тооцоолсон. Уг ажил нь нийгмийн чухал бүлгүүдийн нэг залуучуудын түвшинд хөдөлмөр эрхлэлтийн нөхцөл байдлыг хөндөж, цалингийн ялгаатай байдлыг шинжилснээрээ онцлог ач холбогдолтой болсон.

Бизнес регистрийн сангийн мэдээлэлд үндэслэн 2007-2016 он буюу өнгөрсөн 10 жилийн хугацаанд үйл ажиллагаа явуулж буй аж ахуйн нэгж, байгууллагуудын тоо, бүтцийн хувьд хариуцлагын хэлбэр, өмчийн хэлбэр, ажиллагчдын тооны бүлэг, салбар болон аймаг, нийслэлд хэрхэн өөрчлөгдсөнийг харуулсан “Аж ахуйн нэгж, байгууллагын тоо, бүтцийн өөрчлөлтийн дүн шинжилгээ” сэдэвт ажил нь эдийн засгийн бүхий л төрлийн үйл ажиллагааны салбарт аж ахуйн нэгж, байгууллагуудын мөчлөг хэрхэн өөрчлөгдөж байгааг шинжилсэн бөгөөд энэ нь эдийн засгийн мөчлөг, хөдөлмөрийн зах зээл, бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлтэй нарийн нягт холбоотой.

Улсын хилээр орсон, гарсан иргэдийн 1995-2016 оны мэдээлэлд үндэслэн “Монгол улсын хилээр нэвтэрсэн зорчигчдын хандлага, хэтийн төлөв” шинжилгээний ажлыг боловсруулж, цахим хуудсаар тархаав. Уг шинжилгээний

ажилд хилээр орсон гарсан иргэдийн өнөөгийн байдал болон хэтийн төлөвийг тодорхойлж тусгасан. Улсын хилээр орсон, гарсан иргэдийн судалгаа нь аялал жуулчлалын урсгал, түүний чиг хандлага, нөхцөл байдлыг үнэлэх үндсэн арга хэрэгсэл болно.

Тайлант хугацаанд 17 салбарын мэдээллээр тусгайлсан танилцуулгыг бэлтгэн статистикийн мэдээллийн нэгдсэн санд байршуулсан.

5.2. Статистикийн аргачлал, ангилал болон түүврийн арга зүйг боловсронгуй болгох

Олон улсад нийтлэг мөрдөгдөж буй нийгэм, эдийн засаг, байгаль орчны статистикийн арга зүйг судалж, үндэсний онцлогт тохируулсан арга зүйг боловсруулах хүрээнд нийтдээ албан ёсны статистикийн болон захиргааны статистикийн 25 аргачлал, арга зүй, үзэл баримтлал, маягт, асуулга, түүнийг нөхөх заавар, журам, стандартыг батлан мөрдүүлсэн.

Хүснэгт 1. Шинээр болон шинэчлэн баталж мөрдүүлсэн аргачлал, маягт, асуулга, нөхөх зааврын жагсаалт

Д/д	Нэрс	Тушаалын огноо, дугаар
Шинээр баталсан		
1.	Монгол Улсын нийгэм, эдийн засгийн байдлын сарын бюллетень, танилцуулгыг бэлтгэхэд баримтлах нэгдсэн заавар	ҮСХ-ны даргын 2017 оны А/14 дугаар тушаал
2.	Эмэгтэйчүүдийн эрүүл мэнд, амьдралын туршлага” судалгааны үзэл баримтлал, асуулгын маягт, нөхөх зааврын төсөл	ҮСХ-ны даргын 2017 оны А/45 дугаар тушаал
3.	Зөвлөлдөх санал асуулгын судалгааны түүврийн арга зүй	ҮСХ-ны даргын 2017 оны А/52 дугаар тушаал
4.	“Эрчим хүчний үйлдвэрлэл, хэрэглээний 2015, 2016 оны судалгаа” явуулах үзэл баримтлалын төсөл	ҮСХ-ны даргын 2017 оны А/77 дугаар тушаал
5.	Зам, тээврийн хөгжлийн яамны захиргааны статистикийн мэдээний маягт заавар	ҮСХ-ны даргын 2017 оны А/101 дугаар тушаал
6.	Ногоон хөгжлийг тодорхойлох үзүүлэлтүүд, түүнийг тооцох аргачлал	ҮСХ-ны даргын 2017 оны А/103 дугаар тушаал
7.	Биеийн тамир, спортын нэг удаагийн улсын үзлэг тооллогын маягт, заавар	ҮСХ-ны даргын 2017 оны А/186 дугаар тушаал
8.	Эрчим хүчний статистикийн үзүүлэлтийг тооцох аргачлал	ҮСХ-ны даргын 2017 оны А/204 дугаар тушаал
9.	Монгол Улсын Статистикийн үйл ажиллагааны ерөнхий загвар, түүнийг хэрэгжүүлэх удирдамж, гарын авлагын төсөл	ҮСХ-ны даргын 2017 оны А/205 дугаар тушаал
10.	Гадаадад оршин суугаа Монгол Улсын иргэдийн бүртгэх хуудас, нөхөх заавар, нэгтгэлийн маягт	ҮСХ-ны даргын 2017 оны А/211 дугаар тушаал
11.	Статистикийн мета мэдээллийн системийн бүтэц,	ҮСХ-ны даргын 2017 оны

Д/д	Нэрс	Тушаалын огноо, дугаар
	агуулга	A/218 дугаар тушаал
Шинэчлэн баталсан		
12.	2017 онд мөрдөх хүн амын амьжиргааны доод түвшний тооцоо	ҮСХ-ны даргын 2017 оны A/13 дугаар тушаал
13.	Захиргааны хэргийн шүүхийн статистикийн маягт, түүнийг нөхөх заавар	ҮСХ-ны даргын 2017 оны A/16 дугаар тушаал
14.	ААНБ-н төлбөрийн тэнцлийн ТТ-1 маягт	ҮСХ-ны даргын 2017 оны A/81 дугаар тушаал
15.	Улсын түвшний хүн амын 2015-2045 оны хэтийн шинэчилсэн тооцоог батлах тухай	ҮСХ-ны даргын 2017 оны A/97 дугаар тушаал
16.	Барилга хот байгуулалтын яамны захиргааны статистик мэдээний маягт, заавар	ҮСХ-ны даргын 2017 оны A/100 дугаар тушаал
17.	Мал, тэжээвэр амьтад, хашаа, худгийн тооллогын маягт, нөхөх заавар	ҮСХ-ны даргын 2017 оны A/185 дугаар тушаал
18.	Бүртгэгдсэн гэмт хэргийн албан ёсны статистикийн мэдээллийн маягт, түүнийг нөхөх заавар	ҮСХ-ны даргын 2017 оны A/197 дугаар тушаал
19.	Эрүүл мэндийн захиргааны мэдээ тайлангийн маягт, маягт нөхөх зааварт нэмэлт өөрчлөлт оруулах тухай	ҮСХ-ны даргын 2017 оны A/198 дугаар тушаал
20.	Өрхийн нийгэм эдийн засгийн судалгааны асуулгын маягт, асуулга нөхөх заавар	ҮСХ-ны даргын 2017 оны A/206 дугаар тушаал
21.	Сургуулийн өмнөх боловсролын салбарын статистикийн маягт, нөхөх заавар	ҮСХ-ны даргын 2017 оны A/207 дугаар тушаал
22.	Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн болон үндэсний нийт орлого тооцох аргачлал, Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн болон хөрөнгийн нийт хуримтлалыг бүс нутгаар тооцох аргачлал	ҮСХ-ны даргын 2017 оны A/219 дугаар тушаал

Статистикийн төв, орон нутгийн байгууллагын ажилчдын аналитик чадавхыг дээшлүүлэх, практик үр дүнтэй ажил гүйцэтгэхэд статистикийн арга, арга техникүүдийн хэрэглээ, зөвлөмж бүхий чанартай гарын авлагууд зайлшгүй шаардлагатай бөгөөд доорх гарын авлагууд нь түүнд чиглэгдсэн.

“Сум, баг, хорооны статистикийн асуудал хариуцсан ажилтнуудад зориулсан статистикийн мэдлэг, ур чадвар олгох” гарын авлага, “EViews программ хангамжийг дүн шинжилгээнд ашиглах” гарын авлага, “Stata программ хангамжийг дүн шинжилгээнд ашиглах” гарын авлага, “Тоон мэдээлэлд дүн шинжилгээ хийх” гарын авлагуудыг боловсруулан хэвлүүлж, уг програмын гарын авлагыг ашиглах талаар ҮСХ-ны болон төв, орон нутгийн ажилтнуудад сургалтыг зохион байгуулсан нь статистикийн салбарын ажилтнуудын аналитик, шинжилгээ судалгааны чадавхыг дэмжсэн ач холбогдолтой ажил болсон.

“Эрчим хүчний хэрэглээний судалгаа”, “Нийгмийн үзүүлэлтийн түүвэр судалгаа-2018”, “Эмэгтэйчүүдийн эрүүл мэнд, амьдралын судалгаа”, аж ахуйн нэгж, байгууллагын /ААНБ 1.2/-ын орлого, зарлагын жилийн эцсийн мэдээний

түүврийн дизайныг тодорхойлж, бүсийн түвшинд үр дүн гаргах болон зорилтот зарим аймаг, дүүргүүдэд үр дүн гаргах хувилбараар боловсруулж, түүврийн анхан шатны нэгжийн сонголтыг хийснээр судалгааны үр дүн илүү нарийвчлалтай гаргах боломжтой болно.

Ажиллах хүчний судалгааны түүврийн дизайныг шинэчлэн боловсруулж, 15680 өрхөөс 2018 оны II, III улиралд туршилтаар мэдээллийг цуглуулах бэлтгэлийг хангасан нь уг судалгааны үр дүнг улс, аймаг, нийслэлийн түвшинд илүү олон өрхийг хамруулж, боломжит бага зардлаар мэдээлэл цуглуулах нөхцөлийг бүрдүүлж байна.

Өрхийн нийгэм, эдийн засгийн судалгааны 2016 оны үр дүнгээс түүврийн стандарт алдааг тооцож, 2018 оны түүврийн анхан шатны нэгжийн сонголтыг шинэчлэн боловсруулсан. Мөн ӨНЭЗС-ны 2015 оны 4-р улирал, жилийн эцэс, 2016 оны 1-р улирлын түүврийн жинг тооцсон.

Мал тооллогын 2017 оны хагас жилийн түүврийг нийт малчин өрх, аж ахуйн нэгж, байгууллагын 16.0 хувийг хамруулан боловсруулж, анхан шатны нэгж болох өрх, баг, ААНБ-ын түвшинд аймаг, нийслэл, сум, дүүргээр хийсэн.

“Эрчим хүчний хэрэглээний судалгаа”, “Нийгмийн үзүүлэлтийн түүвэр судалгаа-2018”, “Эмэгтэйчүүдийн эрүүл мэнд, амьдралын судалгаа”, аж ахуйн нэгж, байгууллагын орлого, зарлагын жилийн эцсийн мэдээний түүврийн дизайныг тодорхойлж, бүсийн түвшинд үр дүн гаргах болон зорилтот зарим аймаг, дүүргүүдэд үр дүн гаргах хувилбараар боловсруулж, түүврийн анхан шатны нэгжийн сонголтыг хийснээр судалгааны үр дүн илүү нарийвчлалтай гаргах боломжтой болно.

ЗУРГААДУГААР БҮЛЭГ.

6. ХЭРЭГЛЭГЧДИЙН СТАТИСТИКИЙН БОЛОВСРОЛЫГ ДЭЭШЛҮҮЛЭХ, СТАТИСТИКИЙН МЭДЭЭЛЛИЙН ХЭРЭГЛЭЭ, АШИГЛАЛТЫГ НЭМЭГДҮҮЛЭХ, СУРТАЛЧЛАН ТАНИУЛАХ

6.1. Хэрэглэгчдийн статистикийн боловсролыг дээшлүүлэх

Улс орны эдийн засаг, нийгмийн хөгжлийн оновчтой бодлогыг боловсруулах, үр дүнг үнэн бодитоор илэрхийлж, зөв чиглүүлэхэд үнэн бодитой статистикийн мэдээлэлд суурилж тооцоо судалгааг гаргах нь зүйтэй. Иймд статистикийн мэдээллийн хэрэглээ, ач холбогдлыг таниулах чиглэлээр 2018 онд онцгойлон анхаарч “Статистикийн мэдээллийн хэрэглээ, ач холбогдол” сэдэвт сургалтыг нийт 340 гаруй хүнийг хамруулан зохион байгууллаа. Үүнд:

- Үндэсний хөгжлийн газрын ажилтнууд
- Баянгол дүүргийн өрхийн эмнэлгүүдийн эмч нар
- Хөгжлийн банкны ажилтнууд
- "Бүх нийтийн боловсролын төлөө" Иргэний нийгмийн үндэсний эвслийн гишүүд
- Хэвлэл мэдээллийн байгууллагын сэтгүүлч нар
- Хан-Уул дүүргийн аж ахуйн нэгж, байгууллагуудын ажилтнууд
- Монгол Улсын их сургуулийн оюутнуудыг тус тус хамруулсан байна.

Цаашид бид ерөнхий боловсролын сургуулийн багш, сурагчдын статистикийн мэдлэг, чадавхыг хөгжүүлэх зорилгоор багшийн гарын авлага боловсруулж, ЕБС-ийн багш нарт сургалтыг зохион байгуулахаар БСШУСайд, ҮСХ-ны даргын хамтарсан А/277, А/173 дугаар тушаалаар ажлын хэсгийг байгуулан ажиллаж байна.

6.2. Статистикийн мэдээллийн хэрэглээ, ашиглалтыг нэмэгдүүлэх

Монгол Улсын “Статистикийн эмхэтгэл 2016”-г сүүлийн 10 жилийн динамикаар 24 бүлэг, 652 нүүр хуудастайгаар боловсруулан хэвлүүлж, тархаасан.

Албан ёсны статистикийн сар бүрийн мэдээллээр англи, монгол танилцуулгыг 2310 ширхэг, нугалбарыг 9000 ширхэг, 105 төрлийн инфографикийг бэлтгэн тархаасан.

Байгууллагын www.nso.mn болон www.1212.mn вэб сайтын дизайн, бүтцийг хэрэглэгчид ашиглахад энгийн ойлгомжтой байдлаар боловсронгуй болгож шинэчилсэн.

Статистикийн мэдээллийн нэгдсэн санд 1921-2018 оныг хамарсан, жил, улирал, сарын давтамжтай, улс, бүс, аймаг, сум, багийн түвшний 38 салбарын 660

гаруй статистик үзүүлэлтээр тогтмол баяжуулан монгол, англи хэлтэйгээр хэрэглэгчдэд тархааж байна.

Байгууллагын вэб сайт (www.nso.mn) болон статистикийн мэдээллийн нэгдсэн сан (www.1212.mn)-гийн загвар дизайн, бүтцийг боловсронгуй болгож, шинэчлэснээр вэб сайтын хандалт 2017 онд 324 476 болж, 2016 оноос 6 хувиар, харин статистикийн мэдээллийн нэгдсэн сангийн хандалт 2017 онд 338 085 болж, 2016 оноос 41.7 хувиар тус тус нэмэгдсэн байна.

Статистикийн мэдээллийг нэг дороос шуурхай авах боломжийг бүрдүүлж, MonStat болон EzStat аппликейшныг 1212.mn нэртэйгээр шинэчлэн гаргаж, тухай бүр баяжуулан ажиллаж байна. Уг аппликейшныг гар утсандаа суулган статистикийн тоо мэдээллийг түргэн шуурхай ашиглах боломжтой юм. Мөн уг аппликейшны хэрэглээг нэмэгдүүлэх, сурталчлан таниулах зорилгоор “Мэдлэгээ шалгая” гэсэн статистикийн холбогдолтой болон чөлөөт асуултуудтай тоглоомыг оруулж өгснөөр статистикийн үйл ажиллагааг илүү олон хүнд хүргэх шинэлэг ажил болсон.

Байгууллагын вэб сайтад инфографик гэсэн цэсийг нэмж, мөн статистикийн мэдээллийн нэгдсэн санд статистикийн тоо мэдээллээр товчхон, энгийн ойлгомжтой байдлаар инфографик бэлтгэн байршуулж байна.

ҮСХ-ны фэйсбүүк хуудсанд 2017 онд 1126 мэдээлэл байршуулсныг 27 276 хэрэглэгч сонирхож, 2016 оноос 29.3 хувиар, твиттер хуудсанд 847 мэдээлэл байршуулсныг үзсэн дагагчийн тоо 21 008 болж, 2016 оноос 15.4 хувиар тус тус нэмэгдсэн байна.

Масс и-мэйлд бүртгэлтэй 4000 гаруй хэрэглэгчид сар бүр статистикийн мэдээллийг тогтмол хүргүүлж байна. Онлайн чатыг шинэчлэснээр 2017 оны 9 сараас хойш 1156 хэрэглэгч холбогдож мэдээлэл авсан байна. Өдөрт дунджаар 7-15 хэрэглэгчид мэдээллээр үйлчилж байна. Статистикийн тоо мэдээлэл авахаар байгууллагын information@nso.mn хаягаар ирүүлсэн 360 хүсэлтээс шуурхай шийдвэрлэх боломжтой 240 хүсэлтийн хариуг өгч, 120 хүсэлтийн хариуг холбогдох газар, нэгжүүдээс хүргүүлэх ажлыг зохион байгуулав.

Сар бүрийн танилцуулга, жилийн эмхэтгэл, нугалбар, инфографик, хэвлэлийн бага хурлын мэдээний тойм зэрэг хэвлэмэл бүтээгдэхүүний загвар, стандарт, агуулгыг сайжруулж, QR кодыг нэвтрүүлснээр хавсралт файлуудыг түргэн шуурхай татан авах боломжийг бүрдүүлсэн нь статистикийн мэдээллийг авах шинэлэг ажил боллоо.

Дэлхийн банктай хамтран “Статистикийн чадавхыг бэхжүүлэх” төслийн хүрээнд хэрэглэгч төвтэй үйлчилгээ, мэдээллийн нээлттэй байдлыг хөгжүүлж орчин үеийн тоног төхөөрөмж бүхий “Мэдээллийн төв”-тэй болов. Ингэснээр дуу, дүрсний өндөр чанартайгаар мэдээлэл, ярилцлага, нэвтрүүлэг бэлтгэж олон

нийтэд хүргэхээс гадна хэвлэл мэдээллийнхэн мэргэжлийн орчинд статистикийн сонирхсон мэдээллээ нээлттэй авах боломжийг бүрдүүллээ.

Мөн ҮСХ-ны 1-р давхарт “DATA LAB” буланг шинээр тохижуулж, таблет, компьютерийг суурилуулан хэрэглэгчид статистикийн мэдээллийг ашиглах боломжийг бүрдүүлэн 9 тооллого, судалгааны 56 төрлийн мэдээллийг байршуулсан.

Тайлант хугацаанд номын сангаар 1400 гаруй хэрэглэгчид, 1900-1212 утсаар 5000 хэрэглэгчид статистикийн мэдээллийн үйлчилгээг үзүүлэв.

ДОЛООДУГААР БҮЛЭГ.

7. СТАТИСТИКИЙН САЛБАРЫН ЧАДАВХЫГ БЭХЖҮҮЛЭХ, ТӨВ, ОРОН НУТГИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ УЯЛДААГ САЙЖРУУЛАХ

7.1. Статистикийн салбарын чадавхыг бэхжүүлэх

“Статистикийн салбарыг 2017-2020 онд хөгжүүлэх үндэсний хөтөлбөр”-ийг Монгол Улсын Их хурлын 2017 оны 05 дугаар сарын 31-ний өдрийн 38 дугаар тогтоолоор батлуулан, хэрэгжүүлж эхлээд байна. Энэхүү хөтөлбөр нь 7 бүлэг, 6 зорилго, түүнийг хэрэгжүүлэх статистикийн үйл ажиллагааны 25 зорилттой юм.

Үндэсний статистикийн хорооны 2016 оны үйл ажиллагааны тайланд системчилсэн үнэлгээг хийж, УИХ-ын ЭЗБХ-ны 2017 оны 06 дугаар сарын 07-ны өдрийн хуралдаанаар хэлэлцүүлж амжилттай дүгнэгдлээ. Хуралдаанаас өгсөн 5 чиглэлийг хэрэгжүүлэхэд анхаарч ажиллалаа.

Үндэсний статистикийн хорооны 2017 оны үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд тусгагдсан 211 ажлаас бүрэн хэрэгжсэн 200 ажил буюу 94.5 хувьтай, хэрэгжиж байгаа (2018 оны төлөвлөгөөнд үргэлжлүүлэн хийхээр тусгасан) 11 ажил буюу 5.5 хувийн гүйцэтгэлтэй гарсан байна.

Тайлант хугацаанд Арга зүйн байнгын зөвлөл 16 удаа хуралдаж, 54 асуудлыг хэлэлцсэн байна. Даргын зөвлөл 11 удаа хуралдаж, 21 асуудлыг хэлэлцэж, 6 асуудлыг танилцсан байна. Удирдлагын шуурхай 11 удаа хуралдаж, нийт 145 үүрэг даалгавар өгснийг хэрэгжүүлж ажиллалаа.

Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх 7 бүлэг, 30 заалт бүхий үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг боловсруулан Хорооны даргаар батлуулж, хэрэгжилтийг хангаж ажиллалаа.

ҮСХ-ны төрийн нууцад хамаарах 6, албаны нууцад хамаарах 15 мэдээллийн жагсаалтыг Тагнуулын ерөнхий газартай хамтран боловсруулж, төрийн нууцыг Засгийн газрын 2017 оны 246 дугаар тогтоолоор, албаны нууцыг Хорооны даргын А/192 дугаар тушаалаар тус тус батлуулсан.

Нийслэл, аймгийн статистикийн газар, хэлтсийн дарга болон Засаг дарга нартай 2017 оны гурвалсан гэрээг 2017 оны 1 сарын 6-ны өдөр байгуулан газар, хэлтсийн 2017 оны үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг баталж, хэрэгжүүлэхэд хяналт тавьж ажиллалаа.

Тайлант хугацаанд Хорооны даргын 238 тушаал, Тамгын газрын даргын 246 тушаал гарсан байна. Мөн Хорооноос 1190 албан бичгийг явуулж, 1675 албан бичгийг хүлээн авсан байна. Мөн иргэд, албан хаагчдаас 103 өргөдлийг хүлээн авч, хариуг хүргүүлэхэд хяналт тавьж ажиллалаа.

7.2. Хүний нөөцийн чадавхыг бэхжүүлэх

ҮСХ-ны бүтэц, зохион байгуулалт, газар, нэгжийн чиг үүрэг, орон тоог Хорооны даргын 2017 оны А/01 дугаар тушаалаар шинэчлэн баталж, мөрдөж ажиллалаа.

Тайлант хугацаанд статистикийн төв, орон нутгийн байгууллагад 320 албан хаагч ажиллаж байгаагаас ҮСХ-нд 109, аймгийн статистикийн хэлтэст 150, нийслэл, дүүргийн статистикийн газар, хэлтэст 61 албан хаагч ажиллаж байна.

Тайлант хугацаанд 16 албан хаагчид зэрэг дэв, 10 албан хаагчид төрийн алба хаасан хугацааны нэмэгдлийг олголоо.

Үндэсний статистикийн хорооны дэргэдэх Төрийн албаны салбар зөвлөлийн хурлыг 4 удаа зохион байгуулж, хурлаар 2017 оны үйл ажиллагааны төлөвлөгөө, хуралдааны дэг, зөвлөлийн гишүүдийн ажил үүргийн хуваарь, Төрийн албаны тэргүүний ажилтнаар тодорхойлогдсон албан хаагчдыг ТА3-д уламжлах тухай зэрэг асуудлуудыг хэлэлцэн шийдвэрлэсэн байна.

Төрийн жинхэнэ албан хаагчийн шалгалтад тэнцсэн 24 иргэнийг тангараг өргүүлэх ажлыг зохион байгууллаа.

Статистикийн төв, орон нутгийн байгууллагын 156 албан хаагчдын 2016 оны хөрөнгө орлогын мэдүүлгийг авч, АТГ-т хуулийн хугацаанд хүргүүлээ. Мөн ажлын байрны чиг үүрэг өөрчлөгдсөн, шинээр томилогдсон, албан тушаал дэвшсэн 50 албан тушаалтны хувийн ашиг сонирхлын урьдчилсан мэдүүлгийг АТГ-аар хянуулсан.

Мэдээ тайлан, тооллого, судалгааны хяналт, сум, баг, хороонд статистикийн асуудал хариуцсан ажилтны сургалт зэрэг ажлаар тайлант хугацаанд ҮСХ-ноос давхардсан тоогоор 373 албан хаагч дотоод томилолтоор ажилласан байна.

Статистикийн төв, орон нутгийн байгууллагын ажилтнуудад зориулсан сургалтын хөтөлбөрийн хүрээнд сургалтыг 3 удаа зохион байгуулж, 81 албан хаагч, статистикийн SPSS програмын сургалтад 40 албан хаагчийг тус тус хамруулсан байна. Мөн 106 удаагийн гадаад сургалт, арга хэмжээнд давхардсан тоогоор 228 албан хаагчийг тус тус хамруулж мэдлэг боловсролыг дээшлүүлсэн байна.

Сум, баг, хороонд статистикийн асуудал хариуцсан ажилтныг сургах, мэдлэг боловсролыг дээшлүүлэх хэрэгцээ шаардлагад үндэслэн 21 аймгийн 330 сум, 1613 баг, 152 хорооны нийт 2095 ажилтнуудад сургалтыг зохион байгууллаа.

Архив, албан хэрэг хөтлөлтийн сургалтыг “Мэргэн түшээ” сургалтын төвтэй хамтран зохион байгуулж, ҮСХ, нийслэл, дүүргийн статистикийн газар, хэлтсийн албан хаагчдыг хамрууллаа.

Тайлант хугацаанд төрийн дээд одон медаль Хөдөлмөрийн хүндэт медалиар 6, Алтангадас одонгоор 2, Хөдөлмөрийн гавьяаны улаан тугийн одонгоор 2, хамтран ажилладаг бусад байгууллагын шагналаар 6 албан хаагч тус тус шагнуулсан байна.

Статистикийн салбарын шагнал ҮСХ-ны Хүндэт жуухаар 213, Бүртгэл, статистикийн тэргүүний ажилтан цол тэмдгээр 111 хүнийг тус тус шагнасан байна.

7.3. Мэдээллийн технологийн үйл ажиллагаа

Тооллого, судалгаа, мэдээг цуглуулах үйл ажиллагаанд мэдээллийн технологийг хөгжүүлж, цаг хугацаа, хүн хүч, төсөв санхүүг хэмнэхэд онцгойлон анхаарч, 8 шинэ програмыг хийснээс 6 програмыг планшетаар мэдээлэл цуглуулахад зориулан хийж, 14 програмыг засварлаж сайжруулсан байна.

ҮСХ-ноос тогтмол явуулдаг ӨНЭЗС, АХС-наас гадна 2017 онд хийгдсэн Эмэгтэйчүүдийн эрүүл мэнд, амьдралын туршлага судалгааны мэдээллийн планшетаар цуглуулж байгаа нь цаг хугацаа, төсөв санхүү, хүн хүч хэмнэсэн цаасгүй технологи ашиглаж буй нэг хэлбэр юм.

Системийн аюулгүй байдлыг хангах хүрээнд Тагнуулын ерөнхий газрын Төрийн мэдээлэл, холбооны газартай хамтран ажиллаж системд учирч болзошгүй аюулаас сэргийлэн сүлжээний урсгалыг төрийн байгууллагуудын интернетийн цахим хамгаалалтын системд холбон хяналт тавьж, албан хаагчдад заавар зөвлөгөөг өгч ажиллаж байна. ҮСХ-ны түвшинд 24мб, орон нутагт 2мб хурдтай интернетийн үйлчилгээг ашиглаж байна.

Дэлхийн банкны “Ухаалаг засаг” төслийн статистикийн чадавхыг бэхжүүлэх ажлын хүрээнд Статистикийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлийн систем (SPS)-ийг бий болгож, хэрэгжүүлэх зорилгоор Унгар улсын ААМ компани болон дотоодын 2 зөвлөхтэй хамтран системийн техник, эдийн засгийн үзүүлэлтүүдийг тусгасан техникийн бичиг, баримтыг боловсруулах ажлыг эхлүүлсэн.

ХАӨМС-гийн бүртгэл, програмын сургалтыг 1613 баг, 152 хороодын ХАӨМС хариуцсан ажилтнуудад зохион байгуулсан. Хүн ам, орон сууцны 2020 оны тооллогын бэлтгэл ажлын хүрээнд ХАӨМС-г бусад төрийн байгууллагуудын мэдээллийн сантай холбох асуудлаар холбогдох зарим байгууллагуудтай санамж бичиг байгуулан ажиллаж байна. Хүн амын статистикийн суурин хүн ам (ХА-3)-ын мэдээг ХАӨМС-гаас гаргах ажлыг хийж туршиж байна.

ОӨУБЕГ-ын иргэний мэдээллийн сангаас төрөлт, нас баралт, ургийн овог, эцэг/эхийн нэр, өөрийн нэр, регистрийн дугаар сольсон тухай мэдээллийг сар бүр авах боломжтой мэдээлэл солилцох сервисийг бий болгон ХАӨМС-тай холбон ашиглаж байна.

Хүн ам, өрхийн мэдээллийн сан болон жилийн эцсийн мал, тэжээвэр амьтад, хашаа худгийн тооллогын мэдээллийн сангуудын үр дүн, мэдээллийг харах зориулалттай “Тайлангийн систем”-ийг нээн ажиллуулж байна. Энэхүү систем нь

улс, аймаг, нийслэл, сум, дүүрэг, баг, хороо гэсэн 4 түвшинтэй бөгөөд “Хүн ам, өрхийн мэдээллийн сан”-гийн 2 бүлэг 39 тайлан, “Жилийн эцсийн мал, тэжээвэр амьтад, хашаа худгийн тооллого”-ын мэдээллийн сангийн 5 бүлэг 75 тайлан хүснэгтийг харах боломжтой. Системийг УИХ-ын дарга, Ерөнхий сайд, Засгийн газрын гишүүд, Ерөнхий сайдын зөвлөхүүд, яамдын төрийн нарийн бичгийн дарга, аймаг, нийслэлийн Засаг дарга нар ашиглаж байна.

Газарзүйн мэдээллийн систем: Орон зайн статистикийн дэд бүтэц бий болгох ажлыг эрчимжүүлж, газарзүйн мэдээллийн системийн програм хангамжийг нэмэгдүүлэхэд анхаарч ажилласны үр дүнд статистик мэдээлэлд орон зайн дүн шинжилгээ хийж, хэрэглэгчдэд хялбар аргаар хүргэх боломж бүрдсэн.

Гадаадад байгаа Монгол Улсын иргэдийн мэдээллийн сан: ҮСХ, ГХЯ, ХЗДХЯ-тай хамтарсан ажлын хэсэг байгуулан гадаад шилжих хөдөлгөөний статистик мэдээллийг сайжруулах, хилийн чанадад оршин суугаа Монгол Улсын иргэдийн бүртгэл мэдээллийг бий болгох зорилгоор гадаадад оршин суугаа иргэдийг бүртгэх онлайн програмыг боловсруулсан. Уг програм нь үндсэн 2 хэсэгтэй, гадаадад байгаа иргэд интернетээр бүртгүүлэх боломжтойгоороо давуу талтай юм. Иргэн програмд бүртгүүлэн өөрийн болон гадаадад хамт амьдарч буй гэр бүлийн гишүүдийн мэдээллээ бүртгэх, шинэчлэн засах боломжтой. Мөн ГХЯ нь консулын газар эсвэл иргэн бүртгэх эрхийг холбоодод (оюутны холбоо, залуучуудын холбоо гэх мэт) олгох бөгөөд тухайн консулын газар эсвэл холбоо нь өөрийн харьяа иргэдийг бүртгэх, мэдээллийг засах боломжтой болсон.

Нэгдсэн байдлаар тайлан, хүснэгтийг гаргах, системийн хэрэглэгчийг үүсгэх, эрх олгох бүрэн боломжтой. Програмыг боловсруулснаас хойш АНУ, Шведийн Вант улс, ХБНГУ-ын Элчин сайдын яамдад програмын туршилтыг амжилттай хийж, саналыг тусгасан. Харин тухайн бүртгүүлсэн иргэдийг гадаадад байна гэдгийг батлах ганц эх үүсвэр бол хилээр нэвтэрсэн зорчигчдын мэдээллийн сан юм. Хилийн мэдээллийн сангаас онлайн бүртгэлийн програмд бүртгэгдсэн иргэдийн мэдээллийг шалгах талаар ХХЕГ-тай уулзаж ярилцсан ба ХХЕГ-ын мэдээллийн сан нь Үндэсний дата төвд байрладаг учир төрийн нэгдсэн сүлжээгээр дамжуулан тухайн иргэний мэдээллийг авах, хилийн мэдээллийн санд тухайн иргэний регистрийн дугаар, овог, нэр нь латинаар галигдан хадгалагддаг учир тэдний регистр болон нэрийг хөрвүүлэн шалгах ажлыг хийж байна.

Төрийн байгууллагуудын хооронд мэдээлэл солилцох ажлын хүрээнд захиргааны статистикийн мэдээг сервис хэлбэрээр авах түүний техникийн шийдлийг боловсруулах чиглэлээр 17 яам, агентлагтай уулзалт хийж, мэдээлэл солилцох боломж техникийн шийдэл гэрээ байгуулах ажлыг эхлүүлсэн.

7.4. Төсөв, санхүүгийн үйл ажиллагаа

Статистикийн салбарын 2017 оны үйл ажиллагааны урсгал зардлын төсөв 8299.9 сая төгрөгөөр батлагдсан бөгөөд төрийн сангаас 7141.7 сая төгрөгийн

санхүүжилтийг авсан байна. Тайлант хугацаанд 6.0 сая төгрөгийн ном товхимол борлуулах төлөвлөгөөгөө бүрэн биелүүллээ.

Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн 2018 оны төсвийн төсөл, 2019-2020 оны төсвийн төсөөллийн саналыг аймаг, нийслэл, хорооны газар хэлтсүүдээс авч нэгтгэн боловсруулж ирэх оны төсвийг 9487.7 сая төгрөгөөр батлууллаа.

ҮСХ, ХАОСТТ болон НҮБ-ын Хүүхдийн сан, НҮБ-ын Хүн амын сан зэрэг төслүүдийн 2016 оны санхүүгийн баримтад аудит хийлгэж, Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн дүнгээр зөрчилгүй дүгнэлттэй гарсан.

Аймгийн статистикийн хэлтсийн дарга, жолооч болон судлаач нийт 123 хүнийг 6,8 сая төгрөгөөр гэнэтийн ослын даатгалд, 21 нэр төрлийн 403 ширхэг тоног төхөөрөмжийг 6,6 сая төгрөгөөр эд хөрөнгийн даатгалд, 3 тээврийн хэрэгслийг 0,8 сая төгрөгөөр тээврийн хэрэгслийн даатгалд тус тус хамруулсан.

Төсөл хөтөлбөрийн хүрээнд Олон улсын байгууллагаас 2990.2 сая төгрөгийн санхүүжилтийг авч, батлагдсан төсөв төлөвлөгөөний дагуу зарцуулж ажиллалаа.

НАЙМДУГААР БҮЛЭГ.**8. МОНГОЛ УЛСЫН СТАТИСТИКИЙН САЛБАРЫН ОЛОН БОЛОН
ХОЁР ТАЛТ ХАМТЫН АЖИЛЛАГААНЫ ЦАР ХҮРЭЭГ ӨРГӨЖҮҮЛЭХ****8.1. Хоёр талт хамтын ажиллагаа**

Япон Улсын Статистик мэдээллийн зөвлөгөө, дүн шинжилгээний хүрээлэн (СИНФОНИКА) байгууллагатай 2012 онд байгуулсан гэрээг шинэчилж, Япон Улсын Дотоод хэрэг, харилцаа холбооны яамны харьяа Статистикийн товчоотой статистикийн салбарт хамтран ажиллах харилцан ойлголцлын санамж бичгийг шинээр байгуулсан. Хамтын ажиллагааны хүрээнд тооллого, судалгаа, дүн шинжилгээ, хүний нөөцийн чадавхын бэхжүүлэх чиглэлээр хамтран ажиллахаар тохиролцсон.

Уг санамж бичгийн хүрээнд Япон Улсын Дотоод хэрэг, харилцаа холбооны дэд сайд Кэнжи Харада тэргүүтэй төлөөлөгчид 2017 оны 5 дугаар сарын 1-3-нд, СИНФОНИКА-гийн Ерөнхийлөгч Сугиурагаар ахлуулсан төлөөлөгчид 2017 оны 7 дугаар сарын 9-12-нд, Японы статистикийн товчооноос Статистикийн салбарын мэдээллийн технологийн өнөөгийн нөхцөл байдалтай танилцах судалгааны баг 2017 оны 11 дүгээр сарын 5-12-нд ҮСХ-нд тус тус албан айлчлалууд хийсэн.

Финланд Улсын Статистикийн газартай албан ёсны статистикийн шинэчлэлт, өөрчлөлтийн шилдэг туршлага солилцох, статистикийн үйл ажиллагааны ерөнхий загварыг нэвтрүүлэх, мета дата боловсруулах, мэдээллийг хэрэглэгчдэд тархаах болон дүн шинжилгээ хийх, мэдээллийн чанарын стандартын чиглэлээр хамтран ажиллах “Харилцан ойлголцлын санамж бичиг” шинээр байгуулав.

ХБНГУ-ын Холбооны статистикийн газартай байгуулсан Хосолмол түншлэлийн гэрээний дагуу Нидерланд Улсад “Бизнес регистр”, Финланд Улсад “Статистикийн үйл ажиллагааны ерөнхий загварыг нэвтрүүлэх” сэдвүүдээр айлчлал, сургалтыг хийсэн. Хосолмол түншлэлийн гэрээний хүрээнд 8 удаагийн танилцах айлчлал, сургалт, 4 олон улсын зөвлөх ҮСХ-нд зөвлөх үйлчилгээ үзүүлсэн. Уг гэрээний хаалтын арга хэмжээний хүрээнд ХБНГУ-ын ХСГ-ын газрын дарга х.Сибелээр ахлуулсан төлөөлөгчид 2017 оны 9 дүгээр сарын 4-6-нд ҮСХ-нд албан айлчлалыг хийлээ.

8.2. Олон талт хамтын ажиллагаа

НҮБ-ын Статистикийн комиссын 48-р чуулганд Хөрөнгийн эзэмшил, Аж ахуй эрхлэлтийг жендерийн төлөв байдлаар тодорхойлох нь судалгааны аргачлал, арга зүйг олон улсын түвшинд мөрдөх туршилтыг явуулахад тулгарсан хүндрэл бэрхшээл, тэдгээрийг шийдсэн туршлага, үзүүлэлтийг хэрхэн тооцож оруулах талаар саналаа танилцуулсан. Мөн Байгалийн нөөцөд суурилсан эдийн засгийн статистикийн Улаанбаатар хотын бүлгийн гарын авлагыг НҮБ-ын Статистикийн комиссын ээлжит 49-р чуулганд хэлэлцүүлэхээр шийдвэрлүүлээ.

Өмнөд Африкийн Бүгд Найрамдах Улсын Кейп Таун хотод зохион байгуулсан НҮБ-ын Дэлхийн дата форум уулзалтаар “Тогтвортой хөгжлийн тоо, мэдээллийг бий болгох дэлхийн түвшний үйл ажиллагааны төлөвлөгөө”-ний төслийг танилцуулж, үндсэн 6 чиглэлийг хэрэгжүүлэх ажлуудыг хэлэлцүүлж, санал солилцоход албан ёсны санал, байр сууриа илэрхийлж идэвхтэй оролцсон.

Дэлхийн банкны Итгэлцлийн сангийн буцалтгүй тусламжаар хэрэгжиж буй “Статистикийн байгууллагын чадавхыг бэхжүүлэх төсөл”-ийн хүрээнд Хонконгийн статистикийн товчоотой хамтран Хонконгийн 2016 оны Хүн ам орон сууцны завсрын тооллого, түүний мэдээлэл цуглуулалт, боловсруулалт, тархаалт, статистикийн системийн бүтэц, үйл ажиллагаа, албан ёсны статистикт захиргааны мэдээллийн хэрэглээний талаарх сайн туршлагыг судлах зорилгоор аймаг, дүүргийн удирдлагуудын оролцуулсан сургалтыг зохион байгууллаа.

ҮСХ болон ПАРИС21 “21-р зууны статистикийн хөгжлийн төлөөх түншлэл” байгууллагатай хамтран “Монгол Улсын Статистикийн салбарын дунд хугацааны хөтөлбөр болон Тогтвортой хөгжил-2030” сэдэвт сургалт, семинарыг 2017 оны 7 дугаар сарын 4-8-нд Улаанбаатар хотноо зохион байгуулав. Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Ерөнхий ассамблейгаас “Тогтвортой хөгжил 2030 хөтөлбөр”-ийг баталж, улс орнууд уг хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг хангаж ажиллах үүрэг амлалт авсан билээ.

Дэлхийн түвшний дээрх санаачилгатай уялдуулан манай улс “Монгол Улсын Тогтвортой Хөгжлийн Үзэл Баримтлал-2030” урт хугацааны хөгжлийн бодлогын баримт бичгийг 2016 онд баталж, хэрэгжүүлэхээр ажиллаж байна. Семинарын зорилго нь Тогтвортой хөгжлийн зорилгын хэрэгжилтийг дүгнэх мэдээллийг тооцох, бүрдүүлэх, үндэсний үзүүлэлтийн хүрээг бий болгох, хэрэгжилтийг хангах үндэсний түвшний үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг боловсруулахад чиглэгдсэн. Семинарт яамд, төрийн ба төрийн бус байгууллага, олон улсын байгууллага, их, дээд сургууль, эрдэм, шинжилгээний байгууллагууд, бизнесийн төлөөллүүд ба Үндэсний хөгжлийн газар оролцсон.

АНУ-ын Алабамагийн их сургуультай хамтран “Хэрэглээний статистик: Судалгаа болон бизнесийн үйл ажиллагаанд инноваци, шинэ аргачлалын нэвтрүүлэх нь” сэдэвт сургалтыг 2017 оны 5 дугаар сарын 6-19-нд Алабама их сургуульд БСШУСЯ, Боловсролын хүрээлэн, аймгийн боловсролын статистик хариуцсан мэргэжилтэн, их дээд сургууль, мэдээлэл судалгааны төрийн бус байгууллагын төлөөлөл бүхий 17 хүнийг оролцуулан зохион байгууллаа.

Үндэсний статистикийн хороо нь НҮБ, Дэлхийн банк, Азийн хөгжлийн банк болон бусад олон улсын байгууллагуудтай Монгол Улсын нийгэм, эдийн засаг, Тогтвортой хөгжлийн зорилтын чиглэлээр 20 гаруй удаагийн албан уулзалтуудыг хийлээ.

Сүүлийн жилүүдэд ҮСХ-ны төлөөлөгчид Ази, Номхон далайн бүс нутгийн Олон улсын статистикийн институт, Европын статистикийн системд идэвхтэй

оролцож туршлага хуваалцан байр сууриа илэрхийлэхийн сацуу тодорхой чиглэлээр дээд хэмжээний бүлэг, техникийн зөвлөх багт орж ажилласан. ҮСХ-ны удирдлага, мэргэжилтнүүд олон улсын статистикийн системд удирдах зөвлөл, өндөр түвшний бүлэг, ажлын хэсгүүдэд гишүүнээр элсэн ажиллаж байна. Үүнд:

- 2030 оны Тогтвортой хөгжлийн хөтөлбөрийн хүрээнд Статистикийн түншлэл, хамтын ажиллагаа, чадавхыг хөгжүүлэх өндөр түвшний бүлэг
- НҮБ-ын АНДОЭЗНК-ын Эдийн засгийн статистикийн бүсийн хөтөлбөрийн Удирдах зөвлөлийн гишүүн
- НҮБ-ын АНДОЭЗНК-ын Хүн ам, нийгмийн статистикийн Удирдах зөвлөлийн гишүүн
- Ази, Америк, Номхон Далайн орнуудын үндэсний тооллого, Статистикийн байгууллагын дарга нарын нийгэмлэгийн дэд ерөнхийлөгч
- "Байгалийн нөөцөд суурилсан эдийн засагтай улс орнуудын статистикийн Улаанбаатар хотын бүлэг"ийн санаачлагч, гишүүн
- Хөгжлийн бэрхшээлийн статистикийн Вашингтон группийн гишүүн
- Ази, Номхон далайн орнуудын Гамшгийн статистикийн Шинжээчдийн бүлэг
- НҮБ-ын ХХААБ-аас хэрэгжүүлж буй “Хөдөө аж ахуй, хөдөөгийн статистикийг сайжруулах олон улсын стратеги” сэдэвт төслийн бүлгийн гишүүн
- Үндэсний тооцооны Статистикийн нэгжүүдээс бүрдсэн Нарийн бичгийн дарга нарын ажлын хэсгийн гишүүн
- Албан ёсны статистикийн шинэчлэлийн өндөр түвшний бүлгийн гишүүн
- НҮБ-ын АНДОЭЗНК-ын Бизнес регистрийн ажлын хэсгийн гишүүн

ЕСДҮГЭЭР БҮЛЭГ.**9. ҮНДЭСНИЙ СТАТИСТИКИЙН ХОРООНЫ 2018 ОНЫ ЗОРИЛГО, ЗОРИЛТ**

Зорилго: Статистикийн хууль эрх зүйн орчныг төгөлдөржүүлэх, төрийн байгууллагуудын мэдээллийн сангийн уялдааг, хангаж, хэрэглээ, ашиглалтыг нэмэгдүүлэх, статистикийн үйл ажиллагаанд технологийн дэвшлийг хөгжүүлэх.

Зорилт:

1. Статистикийн салбарын хууль эрх зүйн орчинг боловсронгуй болгох;
2. Тогтвортой хөгжлийн зорилтын шалгуур үзүүлэлтүүдээс тооцох боломжгүй үзүүлэлтүүдийн эх үүсвэрийг тодорхойлох, бий болгох, арга зүйг боловсруулах;
3. Төрийн байгууллагуудын мэдээллийн санг уялдуулах, ангилал, арга зүйн уялдааг хангах;
4. Мэдээллийн технологийн дэвшилтэт аргыг статистикийн үйл ажиллагаанд нэвтрүүлэх, статистикийн мэдээллийн хэрэглээ, ашиглалтыг нэмэгдүүлэх;
5. Үндэсний статистикийн салбарыг удирдлага, зохицуулалтаар хангах, дотоод хяналтын үр нөлөөг дээшлүүлэх;
6. Орон нутгийн түвшинд статистикийн үйл ажиллагааг эрхлэн гүйцэтгэгчдийн чадавхыг бэхжүүлэх замаар анхан шатны мэдээний чанар, шуурхай байдлыг дээшлүүлэх.

АРАВДУГААР БҮЛЭГ.

10. ЦААШИД АНХААРАХ АСУУДАЛ

1. Монгол Улсын “Статистикийн тухай” хуулийг шинэчлэн найруулж, Улсын Их Хуралд өргөн барьж батлуулах;
2. Статистикийн салбарыг 2017-2020 онд хөгжүүлэх үндэсний хөтөлбөр, хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг хангах;
3. Хүн ам, орон сууцны 2020 оны тооллогын бэлтгэлийг хангах;
4. Байшин, орон сууцны 2019 оны тооллогын бэлтгэлийг хангах
5. Нөөц ашиглалтын хүснэгт, салбар хоорондын тэнцлийг суурь 2015 оны гүйцэтгэлээр байгуулж, тархаах;
6. Нийгмийн үзүүлэлтийн түүвэр судалгааны бэлтгэлийг хангаж зохион байгуулах;
7. Налайх дүүрэг, Төв аймгийн Алтанбулаг суманд Зөвлөлдөх санал асуулгын судалгааны бэлтгэлийг хангаж зохион байгуулах;
8. Монгол Улсын “Статистикийн эмхэтгэл 2017”-г бэлтгэн тархаах;
9. Статистикийн үйл ажиллагааны ерөнхий загварыг байгуулах бэлтгэл хангах, салбаруудын статистикийн үйл ажиллагааны ерөнхий загварыг боловсруулах;
10. Тогтвортой хөгжлийн үндэсний түвшний шалгуур үзүүлэлтүүдийг тодорхойлж, мэдээллийн эх үүсвэрийг бий болгох, арга зүйг боловсруулах.
11. “Тогтвортой хөгжил - Статистик” үндэсний чуулганаас гаргасан уриалгыг хэрэгжүүлэх;

АРВАН НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ.

11. БАЙГУУЛЛАГЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНД ХИЙСЭН СИСТЕМЧИЛСЭН ҮНЭЛГЭЭ

СИСТЕМЧИЛСЭН ҮНЭЛГЭЭНИЙ НЭР:

Үндэсний Статистикийн Хорооны үйл ажиллагаа, хүний нөөцийн хэрэгцээнд хийсэн системчилсэн үнэлгээ

КОД: СУ-1801

СИСТЕМЧИЛСЭН ҮНЭЛГЭЭ ХИЙСЭН БАГ

Бямбаагийн Саранчимэг
ҮСХ-ны Тамгын газрын Хяналт Шинжилгээ,
Мониторингийн Хэлтсийн дарга
Утас: 264805
Цахим хаяг: saranchimeg@nso.mn

Норолхойжавын Болормаа
Ахлах Референт
Утас: 261560
Цахим хаяг: bolormaa.n@nso.mn

Дугарбаатарын Нямсүрэн
Шинжээч
Утас: 261560
Цахим хаяг: nyamsuren@nso.mn

Бат-Очирын Энхтүвшин
Шинжээч
Утас: 261560
Цахим хаяг: enkhtuvshin@nso.mn

ҮНДЭСНИЙ СТАТИСТИКИЙН ХОРОО

Засгийн газрын III байр
Бага тойруу 44, Сүхбаатар дүүрэг
14200 Улаанбаатар, Монгол Улс

11.1. Удиртгал

УИХ-ын Төрийн байгуулалтын байнгын хорооны 2013 оны 05 дугаар тогтоолд УИХ-ын харьяа байгууллагууд уг тогтоолд заасан дөрвөн сэдвээр жил бүр үйл ажиллагааны системчилсэн үнэлгээ хийж, УИХ-д тайлагнаж байхаар заасны дагуу энэхүү системчилсэн үнэлгээг хийлээ.

“Статистикийн тухай” хуулиар олгогдсон бүрэн эрх, чиг үүргийг хэрэгжүүлэх, стратегийн зорилгодоо хүрэхэд нэгжүүдийн чиг үүргийн уялдаа, давхардсан, орхигдсон чиг үүргүүдийг тодорхойлох, тухайн чиг үүргийн хүрээнд хийх ажлуудын цар хүрээ, ажилтны ачааллын хамаарал, нэгжүүдэд ачаалал багатай эсхүл чиг үүрэг нь давхардсан орон тоог тодорхой болгох, хүний нөөц дутагдалтай хэсэгт шилжүүлэн байршуулах боломж, цаашид шаардлагатай хүний нөөцийн хэрэгцээг тодорхойлоход энэхүү системчилсэн үнэлгээний зорилго оршино.

Системчилсэн үнэлгээг хийхдээ Хууль зүйн яамнаас 2013 онд боловсруулсан аргачлалын дагуу “Баримт бичиг судлах”, “Ажиглалт хийх”, “Санал асуулга авах” аргуудыг ашиглав. Түүнчлэн Олон Улсын Хөдөлмөрийн Байгууллагаас гаргасан “Хөдөлмөр эрхлэлтийг оношлох шинжилгээ: Арга зүйн зөвлөмж (Employment diagnostic analysis: A methodological guide)”-ийг ашиглалаа.

Үндэсний статистикийн хорооны 2017 оны үйл ажиллагааны тайлан, нэгжүүдийн чиг үүрэгт үндэслэн түүнд тусгагдсан үйл ажиллагааны дараах чиглэлүүдэд үнэлгээ хийлээ. Үүнд:

1. Байгууллагын бүтэц, хүний нөөцийн хуваарилалтын нийцэл
2. Ажлын байрны зорилго, ажилтнуудын ажил үүргийн уялдаа, нийцэл
3. Ажлын ачаалал, шагнал урамшуулал
4. Хүний нөөцийн чадавх бэхжүүлэх, давтан сургах үйл ажиллагаа, хүний нөөцийн хэрэгцээ
5. Албан хаагчдын ажлын ачаалал, хүний нөөцийн хэрэгцээ

Системчилсэн үнэлгээний зорилго, зорилттой холбогдуулан дараах эрх зүйн актыг шалгуур болгов. Үүнд:

1. УИХ-ын Төрийн байгуулалтын байнгын хорооны 2013 оны 05 дугаар тогтоол,
2. Засгийн газрын 2017 оны 89 дүгээр тогтоол “Бодлогын баримт бичгийн хэрэгжилт болон захиргааны байгууллагын үйл ажиллагаанд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийх нийтлэг журам”;
3. ҮСХ-ны даргын 2017 оны 200 дугаар тушаалаар батлагдсан “Үндэсний статистикийн салбарын хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний журам”,
4. Хууль зүй, дотоод хэргийн яамны төрийн нарийн бичгийн даргын 2011 оны 55 дугаар тушаалаар батлагдсан системчилсэн үнэлгээ хийх аргачлал.

11.2. Хураангуй

Үндэсний статистикийн хороо нь 2017 онд “Статистикийн хууль эрх, зүйн орчинг төгөлдөржүүлэх, албан ёсны статистикийн дунд хугацааны гурав дахь хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх” үндсэн зорилгыг дэвшүүлэн 218000 хүн/цаг ажиллаж, уг зорилгыг хэрэгжүүлэх хүрээнд дараах 8 зорилтыг дэвшүүлсэн байна. Үүнд:

1. Тогтвортой хөгжлийн дэлхийн болон үндэсний түвшний шалгуур үзүүлэлтүүдийг тооцох аргачлал, арга зүйг боловсруулах, мэдээллийн эх үүсвэрийг бий болгох, мэдээллийг бүрдүүлэх ажлыг эхлүүлэх;
2. Анхан шатны мэдээллийн хяналт шалгалтыг өргөжүүлэх, мэдээллийн чанарт ахиц дэвшил гаргах, үнэн бодит байдлыг дээшлүүлэх;
3. Статистикийн үйл ажиллагааны ерөнхий стандарт загварыг нэвтрүүлж эхлэх;
4. Статистикийн салбарт хяналтын үр нөлөөтэй тогтолцоог бэхжүүлэх
5. Статистикийн дүн шинжилгээний чадавхийг бэхжүүлэх, шинжилгээ судалгааны ажлыг өргөжүүлэх;
6. Хэрэглэгчдийн статистикийн боловсролыг дээшлүүлэх, статистикийн мэдээллийн хэрэглээ, ашиглалтыг нэмэгдүүлэх, сурталчлан таниулах;
7. Статистикийн салбарын чадавхийг бэхжүүлэх, төв, орон нутгийн байгууллагын үйл ажиллагааны уялдааг сайжруулах;
8. Монгол Улсын статистикийн салбарын олон болон хоёр талт хамтын ажиллагааны цар хүрээг өргөжүүлэх.

Дээрх зорилтуудыг хэрэгжүүлэхээр 2017 оны үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд тусгагдсан 211 ажлыг хийж гүйцэтгэсний дотор дараах дэвшилтэт, шинэлэг үйл ажиллагааг хэрэгжүүлсэн байна. Үүнд:

“Статистикийн салбарыг 2017-2020 онд хөгжүүлэх үндэсний хөтөлбөр”-ийг 6 зорилго, түүнийг хэрэгжүүлэх статистикийн үйл ажиллагааны 25 зорилт, 146 арга хэмжээг хамруулан боловсруулж, Монгол Улсын Их хурлын 2017 оны 05 дугаар сарын 31-ний өдрийн 38 дугаар тогтоолоор батлуулсан байна.

Сум, баг, хороодын статистикийн асуудал хариуцсан ажилтны мэдлэг, ур чадварыг дээшлүүлэх хэрэгцээ шаардлагад үндэслэн 2017 онд 21 аймгийн 330 сум, 1613 баг, нийслэлийн 152 хорооны нийт 2095 албан хаагчдыг сургалтад хамрууллаа. Сургалтаар статистикийн салбарын хууль эрх зүйн тогтолцоо, хүн ам, өрхийн болон мал тооллогын мэдээллийн сан, статистикийн мэдээ тайлан гаргахад анхаарах асуудал, удирдлагын манлайлал сэдвээр мэдлэг олгосон байна.

Дэлхийн ТХЗ-ын үзүүлэлтүүдийг гаргах бэлэн байдлын үнэлгээг албан ёсны болон захиргааны статистикийн мэдээллийг хамруулан хийж, үнэлгээний үр

дүнгээр ТХЗ-ын нийт 244 үзүүлэлтүүдээс Монгол Улсад хамааралгүй 11 үзүүлэлт (далай, тэнгис), хамааралтай 233 шалгуур үзүүлэлтүүд байгааг тогтоож, эдгээрээс 134 үзүүлэлт нь мэдээллийн эх үүсвэртэй, ҮСХ болон яамд, төрийн бусад байгууллагуудаас тооцох боломжтой, мэдээллийн эх үүсвэргүй, тодорхойгүй, тооцох боломжгүй 99 үзүүлэлт байна гэж үзжээ. Дээрх үнэлгээний үр дүнг тархаах, ТХЗ-ын талаар мэдлэг, мэдээлэл өгөх, сурталчлан таниулах, яамд, төрийн байгууллагуудын хариуцан ажиллах зорилго, зорилт, үзүүлэлтийг тодорхойлох, үүрэгжүүлэх, суурь тоо, мэдээллийг тархаах зорилгоор ҮСХ-ны вэб сайтад “Тогтвортой хөгжлийн зорилго” булан нээн ажиллуулсан нь ТХЗ-ыг хэрэгжүүлэхэд оролцогч талуудын үүрэг хариуцлагыг тодорхой болгох, таниулах, мэдлэг, мэдээлэл олгоход ихээхэн ач холбогдолтой болсон байна.

Статистикийн салбар, УИХ, ЗГ, яам, агентлаг, их, дээд сургууль, ААНБ, Олон улсын байгууллагын 780 орчим төлөөллийг оролцуулан “Тогтвортой хөгжил - Статистик” үндэсний чуулганыг зохион байгуулж, чуулганы үйл ажиллагаанд мэдээллийн технологийн дэвшлийг ашиглан чуулганд оролцогчдын ирцийг таблетаар бүртгэн сонирхолтой статистикийг гаргасан нь шинэлэг байсан төдийгүй салбар хуралдаануудаас гарсан санал, зөвлөмжийг нэгтгэж, нэгдсэн уриалгыг гаргаж хэрэгжүүлэхэд анхаарч ажиллаж байна.

Тооллого, судалгаа, мэдээ цуглуулах үйл ажиллагаанд мэдээллийн технологийн дэвшлийг нэвтрүүлж, цаг хугацаа, хүн хүч, төсөв санхүүг хэмнэхэд онцгойлон анхаарч, ҮСХ-ны 2017 оны жилийн төлөвлөгөөний дагуу 8 програмыг шинээр боловсруулснаас 6 програмыг таблетаар мэдээлэл цуглуулахад зориулан хийсэн байна.

Биеийн тамир, спортын нэг удаагийн улсын тооллогыг БСШУСЯ, БТСГ-тай хамтран 2017 оны 11 дүгээр сарын 25-наас 12 дугаар сарын 30-нд зохион байгуулсан нь тус салбарын мэдээллийг шинэчлэх, баяжуулах, мэдээллийн эх үүсвэрийн үндэслэлийг сайжруулахад чухал ач холбогдолтой болсон байна.

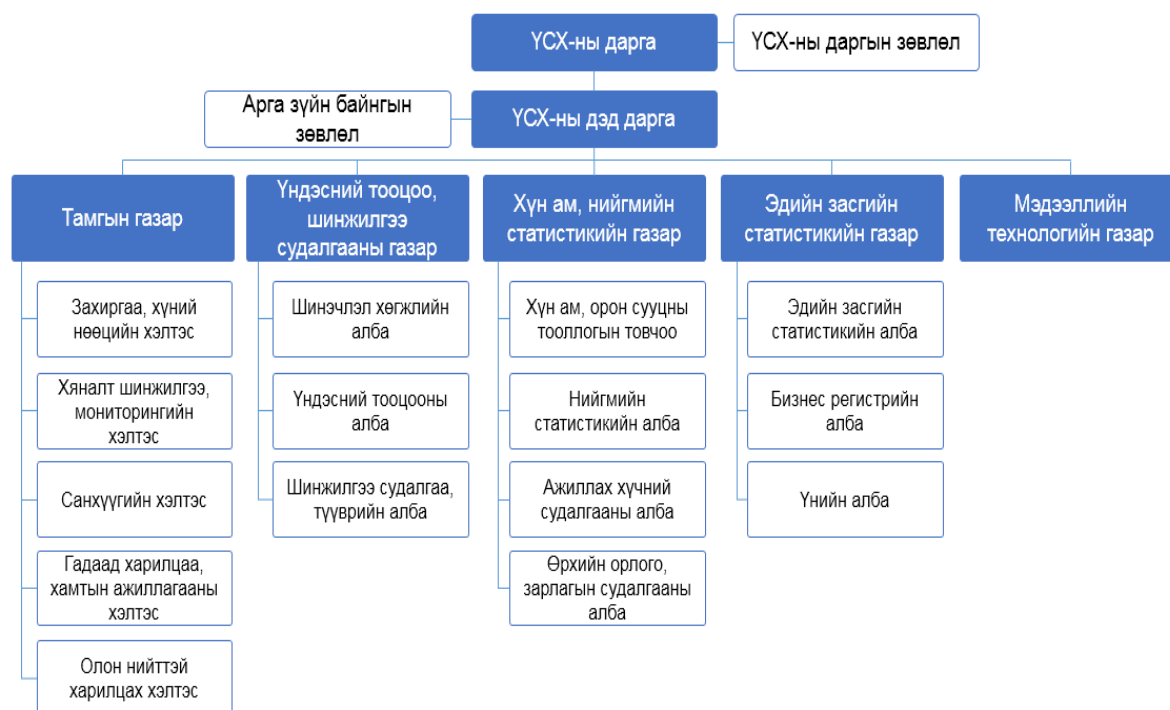
Монгол Улсын “Статистикийн тухай” хуулийн дагуу хүн амын амьжиргааны түвшин, ядуурлын талаарх тоо мэдээллийг тооцон тодорхойлох зорилгоор ӨНЭЗС-г сар бүр зохион байгуулж, 2016 онд хамрагдсан 16 мянга гаруй өрхийн мэдээлэлд үндэслэн ядуурлын өнөөгийн түвшин, ядуурлын хамралтад гарч буй өөрчлөлтийн талаар шинжилгээ хийж, ядуурлын түвшинг 2017 онд анх удаа аймгийн түвшинд тооцсон нь орон нутгийн хөгжлийн хөтөлбөр боловсруулахад чухал ач холбогдолтой болжээ.

Салбар хоорондын тэнцлийн 2010-2015 оны үр дүнд үндэслэсэн дэлгэрэнгүй шинжилгээг хийж, шинжилгээний ажлын бүх тооцоолол, шинжилгээг өөртөө агуулсан ажлын файл буюу хэрэгслийг боловсруулсан нь судалгааны ажлын практик хэрэглээг нэмэгдүүлж, бодлогын хувилбарын сонголтыг оновчтой болгох, шийдвэр гаргалтыг сайжруулахад дэмжлэг үзүүлэхүйц арга зүйн зөвлөмж болсон байна.

11.3. Байгууллагын бүтэц, хүний нөөцийн хуваарилалт

Үндэсний статистикийн хороо нь 2017 онд Тамгын газар, Үндэсний тооцоо, шинжилгээ, судалгааны газар, Хүн ам, нийгмийн статистикийн газар, Эдийн засгийн статистикийн газар, Мэдээллийн технологийн газар гэсэн **5** газар, **6** хэлтэс, **9** албадад нийт **109** хүний бүрэлдэхүүнтэйгээр үйл ажиллагаагаа явуулсан байна.

Зураг 2. ҮСХ-ны бүтцийн схем (2017 оны 12-р сарын байдлаар)

Хорооны даргын 2017 оны 01 дүгээр сарын 02-ны өдрийн А/01 дүгээр тушаалын дөрөвдүгээр хавсралтаар хорооны газар, нэгжүүдийн үйл ажиллагааны зорилго, зорилт, чиг үүргийг баталсан байна. Газрын зорилго, зорилт нь тухайн нэгжийн ажилтнуудын албан ажил хэргийн соёл, ажилд хандах эерэг хандлага тогтох, ажлын ачааллын тэнцвэржилт, чиг үүргийн жигдрэлт, төлөвлөгөөт ажлын гүйцэтгэл, чанар, үүрэг даалгаврын биелэлт, шуурхай байдлыг бий болгоход чухал юм.

Газруудын зорилгыг дотоод нэгж, албадад хуваарилагдсан байдлыг харахад, нэгжүүдийн зорилгод “Тогтвортой хөгжлийн зорилтыг үнэлэх шалгуур үзүүлэлтүүдийг үе шаттайгаар бий болгох, мэдээллийн сан бүрдүүлэх, тогтмол баяжуулж байх”, “Эдийн засаг, хүн ам, нийгмийн салбарыг хөгжүүлэх, аргачлал, арга зүйг шинэчлэн сайжруулах ажлыг салбарын дунд болон урт хугацааны хөтөлбөрт тусгаж, хэрэгжүүлэх” гэсэн заалтууд орсон нь тогтвортой хөгжлийн үзүүлэлтүүдийг бүрэн тооцдог болох, салбарын статистикийн хөгжлийг хангахад ач холбогдолтой юм.

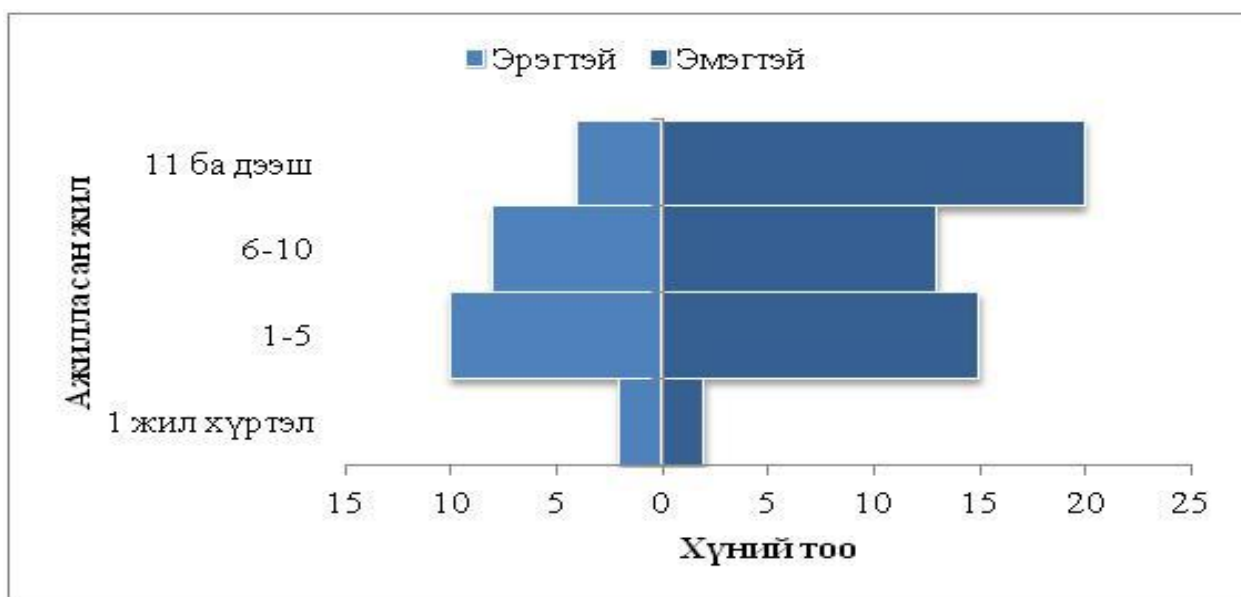
Монгол Улсын Статистикийн тухай хуулийн 2016 оны 07 дугаар сарын 21-ний өдрийн нэмэлт өөрчлөлт болон Монгол Улсын Их Хурлын 2016 оны 07 дугаар сарын 21-ний өдрийн “Төрийн захиргааны байгууллагын тогтолцоо, бүтцийн ерөнхий бүдүүвчийг шинэчлэх тухай” 12 дугаар тогтоолын дагуу батлагдсан бүтэц, орон тооны дагуу тайлант хугацаанд ҮСХ-нд 109, аймгийн статистикийн хэлтэст 150, нийслэл, дүүргийн статистикийн газар, хэлтэст 61 нийт 320 албан хаагч ажиллаж байна.

ҮСХ-нд ажиллагчдын 32.2 хувь нь эрэгтэй, 67.8 хувь нь эмэгтэйчүүд байна. Нийт ажиллагчдын 58.4 хувь нь 10 хүртэл жил ажиллаж байгаа бол 16.3 хувь нь 21-ээс дээш жил төрийн албанд ажиллаж байна. Тайлангаас харахад нийт ажиллагчдын 74.1 хувь 6 ба түүнээс дээш жил ажилласан байгаа нь хүний нөөц харьцангуй тогтвор суурьшилтай, ажлын туршлага хуримтлагдсан байна.

Системчилсэн үнэлгээ хийх аргачлалын дагуу хорооны албан хаагчдаас санал асуулга авч, тэдний ажилласан жил, ажил үүрэг, одоогийн эрхэлж буй ажлын сэтгэл ханамж, ажлын ачааллыг үнэлүүлж, хүний нөөцийн хөгжил, хэрэгцээний талаарх санал бодлыг судаллаа. Санал асуулгад нийт **74** албан хаагч оролцсон бөгөөд **67.6** хувь нь эмэгтэй, **32.4** хувь эрэгтэй албан хаагчид байна.

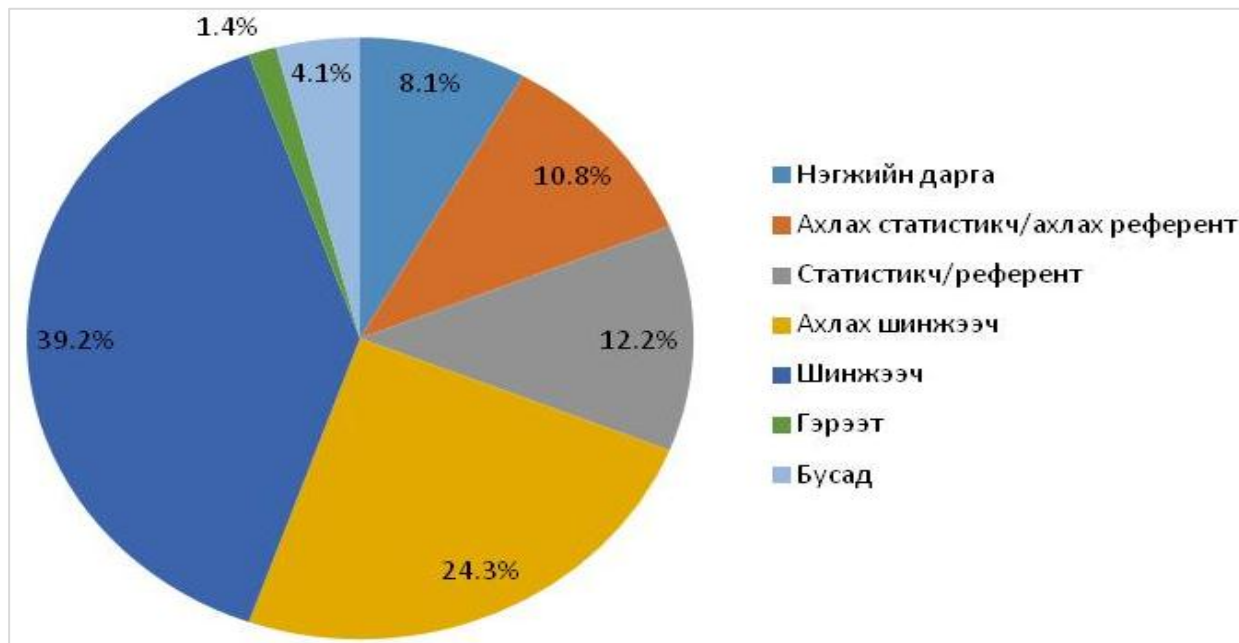
Санал асуулгад хариулсан албан хаагчдыг ажилласан жилээр нь харвал, эрэгтэйчүүдийн хувьд 1-5 жил ажилласан албан хаагчид илүү байгаа бол эмэгтэйчүүдийн хувьд 11 ба түүнээс дээш жил ажилласан албан хаагчид илүү хариулсан байна.

Зураг 3. Санал асуулгад хариулсан албан хаагчдын тоо, хүйс, ажилласан жилээр

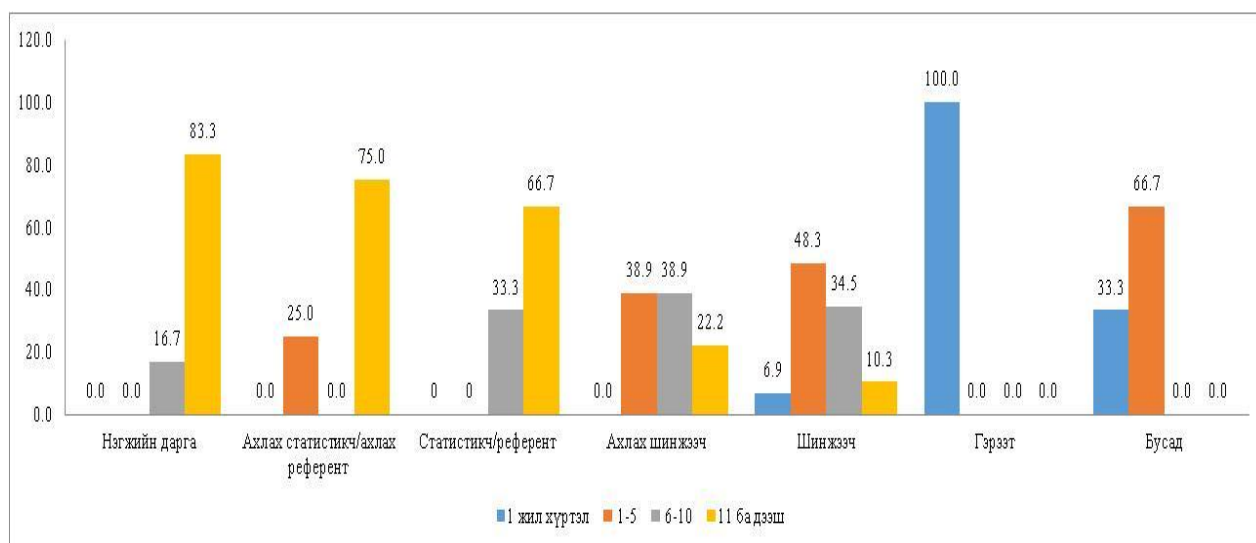
Системчилсэн үнэлгээний санал асуулгад хариулт өгсөн албан хаагчдын 63.5 хувь нь ахлах шинжээч, шинжээч нар байна.

Зураг 4. Санал асуулгад хариулсан албан хаагчид, албан тушаалын ангиллаар, хувь

Санал асуулгад хариулт өгсөн албан хаагчдын албан тушаалын ангилал, ажилласан жилтэйгээ ерөнхийдөө уялдаж байна. Тухайлбал, хариулт өгсөн нэгжийн дарга нарын 83.3 хувь нь 11 ба түүнээс дээш жил ажилласан байна.

Зураг 5. Хариулт өгсөн албан хаагчид, албан тушаалын ангилал, ажилласан жилээр, хувиар

11.4. Ажлын ачаалал, шагнал урамшуулал

Системчилсэн үнэлгээ хийх аргачлалын дагуу тус хорооны албан хаагчдын ажлын ачааллыг өөрсдөөр нь үнэлүүлэв. Асуулгад хариулсан нийт албан хаагчдын 67.6 хувь нь ачаалал ихтэй гэж хариулсан бол үлдсэн хувь нь ерөнхийдөө хэвийн гэж хариулсан байна.

Ачаалал ихтэй ч одоогийн ажилдаа сэтгэл ханамж өндөртэй гэж хариулсан хүмүүсийн дунд статистикийн албанд 11 ба түүнээс дээш жил ажилласан албан хаагчид дийлэнх болж байгаа бол ачаалал хэвийн, сэтгэл ханамж өндөртэй гэж хариулсан хүмүүсийн дунд статистикийн албанд 6-10 жил ажилласан албан хаагчид дийлэнх болж байна. Эндээс харахад ажлын туршлага нь ажилтан ачаалал ихтэй ч ажилдаа сэтгэл ханамжтай байх хүчин зүйлүүдийн нэг байж болох юм.

Тус хорооны хувьд урамшууллын нийтлэг хэлбэрүүдээс материаллаг болон статусын урамшууллыг түгээмэл ашигладаг байна. Тухайлбал, 2017 онд Хөдөлмөрийн гавьяаны улаан тугийн одонгоор 2, Алтангадас одонгоор 2, Хөдөлмөрийн хүндэт медалиар 6, хамтран ажилладаг бусад байгууллагын шагналаар 6 албан хаагч тус тус шагнуулсан байна.

Төрийн дээд шагналд нэр дэвшүүлэхдээ Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн 1999 оны 71 дүгээр зарлигийн хавсралтаар баталсан “Монгол улсын цол хүртээх, одон, медалиар шагнах журам”-ын 2-17 дах заалтыг мөрдөж байна. Сүүлийн 3 жилд, 2015 онд төрийн одон, медалиар шагнагдсан албан хаагч байхгүй байгаа бөгөөд 2016-2017 онуудад ҮСХ-ны 5 албан хаагч “Алтан гадас” одон, “Хөдөлмөрийн хүндэт медаль”-аар шагнуулсан байна.

Алба хаагчдыг салбарын шагналаар шагнаж урамшуулахдаа ҮСХ-ны даргын 2013 оны 05 сарын 23-ны өдрийн 1/66 дугаар тушаалаар батлагдсан “Үндэсний статистикийн салбарын ерөнхий журам”-ыг мөрдөж байна.

2015-2017 онуудад нийт 22 албан хаагч үндэсний статистикийн салбарын дээд шагнал “Бүртгэл, статистикийн тэргүүний ажилтан” цол, тэмдгээр шагнагдсан байна. “Хүндэт жуух” –аар 2015- 2017 онд 17 албан хаагчийг шагнаж урамшуулсан байна.

Албан хаагчдыг мөн хамтарч ажилладаг байгууллагуудын болон бусад салбаруудын шагналд тодорхойлж шагнаж урамшуулдаг бөгөөд 2017 онд 6 албан хаагч бусад салбарын шагналаар шагнагдсан байна.

Материаллаг урамшуулал нь ажилтны гаргасан амжилтыг үнэлэн мөнгө болон бусад материаллаг эд зүйлс өгөх замаар үйл ажиллагааг нь идэвхжүүлэх удирдлагын нөлөөллийн арга хэрэгсэл, нөгөө талаас материаллаг эд зүйлсээр дамжуулан хүний сэтгэл санаанд нөлөөлөн сэтгэл зүйн ханамж өгдгөөрөө онцлог байдаг. Мөнгөн шагнал нь материаллаг урамшууллын голлох хэлбэр байсаар байна.

Сүүлийн 3 жилд буюу 2015-2017 онд 33 албан хаагч жилийн ажлын үр дүнгээр болон бусад цаг үеийн ажлын үр дүнгээр мөнгөн шагнал авч байсан байна. Мөнгөн шагнал буюу материаллаг урамшуулал авсан хүний тоо 2017 онд 18 болж өмнөх жилүүдийнхээс 1.8-3.6 дахин нэмэгдсэн нь сайшаалтай байна. Учир нь мөнгөн шагнал нь олон талын ач холбогдолтой, мөнгөөр дамжуулан шагнагдсан хүн өөртөө хэрэгцээтэй зүйлээ авч материаллаг хэрэгцээгээ хангах замаар сэтгэл зүйн ханамж авна, өөрөөр хэлбэл тухайн хүн амжилтаа ахиулах, шинийг санаачлах, бусдыгаа манлайлах зэргээр түүний мотиваци (сэдэл)-д нөлөөлөх бололцоо өргөн байдаг.

Албан хаагчдын эрүүл мэндийг дэмжих чиглэлээр хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яамны спорт заал, орчлон клубийн фитнес, бассейн зэрэг багцын үйлчилгээнд хамруулах ажлыг зохион байгуулжээ.

11.5. Хүний нөөцийн чадавх бэхжүүлэх, давтан сургах үйл ажиллагаа, хүний нөөцийн хэрэгцээ

Байгууллагын хүний нөөцийн сургалт, хөгжлийн асуудал бол тухайн байгууллагын амжилтын үндэс юм. Хамгийн энгийн утгаараа сургалт нь албан хаагч албан тушаалын бүрэн эрхээ хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай мэдлэг, мэргэшлийн бэлтгэл, ур чадвартай болгохын тулд албан хаагчийг тусгай бэлтгэсэн хөтөлбөрийн дагуу хийдэг үйл явц юм.

Монгол Улсын Статистикийн салбарыг хөгжүүлэх дунд хугацааны хөтөлбөрийн салбарын хүний нөөцийн чадавхыг бэхжүүлэх зорилтын хүрээнд 2012 оноос 4 шатлалт сургалтыг зохион байгуулж ирсэн бөгөөд сургалтаар статистикийн онол, нийгэм, эдийн засгийн салбарын статистик, эконометрик, статистикийн програм хангамж, үндэсний тооцоо, түүврийн дизайн, салбарын хууль, эрх зүйн мэдлэг олгодог байна.

Статистикийн төв, орон нутгийн байгууллагын ажилтнуудад зориулсан сургалтын хөтөлбөрийн хүрээнд 2017 онд 3 удаа сургалт зохион байгуулж, 81 албан хаагчийг хамруулж мэдлэг боловсролыг нь дээшлүүлсэн байна.

Тус хорооноос зохион байгуулдаг төв, орон нутгийн байгууллагын ажилтнуудад зориулсан сургалтын хөтөлбөрийн дагуу зохион байгуулдаг анхан болон дунд шатны сургалтад 2015, 2017 онд нийт 98 албан хаагч хамрагдсаны 30 буюу 30.6 хувь ҮСХ-ны албан хаагчид байна. Санхүүжилтгүй байсны улмаас 2016 онд эдгээр сургалтууд зохион байгуулагдаагүй бөгөөд 2017 онд сургалтад хамрагдсан ажилтнуудын тоо 2015 оноос 6.5 дахин нэмэгдсэн байна.

Дотооддоо зохион байгуулсан сургалтаар дамжуулан шинэ мэдлэг, мэдээлэл, ажлын ур чадвар олгохоос гадна гадаадад урт, богино хугацааны сургаалтанд хамруулж мэргэшүүлэх арга хэмжээ авч байна. 2017 онд гадаад улс орнуудад статистикийн чиглэлээр зохион байгуулагдсан 106 удаагийн арга хэмжээнд давхардсан тоогоор 228 ажилтан, албан хаагч оролцсон байна.

Системчилсэн үнэлгээ хийх аргачлалын дагуу хорооны албан хаагчдаас санал асуулга авсан бөгөөд санал асуулгад хариулт өгсөн албан хаагчдын 87.8 хувь нь салбарын хүний нөөцийг нэмэгдүүлэх шаардлагатай гэж хариулжээ.

11.6. Дүгнэлт

Үндэсний статистикийн хороо нь Монгол Улсын “Статистикийн тухай хууль” болон бусад холбогдох хууль, тогтоомжийн хүрээнд үйл ажиллагаагаа хэвийн, сайн явуулж, албан ёсны статистикийн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний чанарыг хангаж, чанартай, бодитой мэдээллээр бүх түвшний хэрэглэгчдийг ижил тэгш, шуурхай хангахад анхаарч статистикийн үйл ажиллагаанд технологийн дэвшлийг өргөн ашигласнаар хэрэглэгчид статистикийн мэдээллийг орон зайнаас үл хамааран цаг алдалгүй авах боломжийг бүрдүүлсэн байна гэж дүгнэж байна.

Дэлхийн Тогтвортой хөгжлийн зорилт (ТХЗ)-ын нийт 244 үзүүлэлтүүдээс Монгол Улсад хамааралтай 233 шалгуур үзүүлэлтүүд байгаагаас 134 үзүүлэлт нь мэдээллийн эх үүсвэртэй, ҮСХ болон яамд, төрийн бусад байгууллагуудаас тооцох боломжтой, 99 үзүүлэлт нь мэдээллийн эх үүсвэр тодорхойгүй, тооцох боломжгүй байна. Тогтвортой хөгжлийн зорилт (ТХЗ)-ын шалгуур үзүүлэлтүүд тооцох эх үүсвэр тогтвортой, найдвартай, тогтмол баяжуулах боломжтой байх шаардлагатай бөгөөд энэ шаардлагаас үүдэн ҮСХ-ны орон тоог нэмэгдүүлэхээс гадна суманд статистикийн мэдээлэл хариуцсан орон тооны ажилтантай болох зайлшгүй шаардлага байна гэж үзэж байна. Түүнчлэн засаг захиргааны анхан шатанд статистик мэдээлэл хариуцан ажиллаж байгаа багийн Засаг дарга нарыг байнга сургах, чадавхжуулах эсвэл тэднийг төрийн захиргааны албан хаагч болгож, тогтвор суурьшилтай ажиллуулахад УИХ-ын ЭЗБХ болон холбогдох бусад байгууллагуудын дэмжлэгийг авах шаардлагатай байна.

Аймаг, нийслэл, дүүргийн Засаг даргын Тамгын газарт байрлаж буй Статистикийн зарим газар, хэлтсийн хувьд ажиллах орчин нөхцөл тааруу, өрөө тасалгаа хүрэлцээгүй, Тамгын газрын байранд ажлын байраар хангах боломжгүй гэсэн шалтгаан хэлэх, байрны түрээсийн зардал нэхэх явдал байсаар байгааг даруй шийдвэрлэх шаардлагатай байна.

Статистикийн үйл ажиллагааны тайланд тусгагдсан тоо, баримт, ажиглалт зэрэгт үндэслэн цаашид дадлага туршлагатай, хөрвөх чадвар бүхий ажилтнуудын залгамж халааг бэлтгэх, ажилтнуудын нийгмийн асуудлыг тодорхой үе шатаар шийдвэрлэхэд анхаарч ажиллах, энэ чиглэлээр УИХ-ын ЭЗБХ болон холбогдох бусад байгууллагуудын дэмжлэгийг авах шаардлагатай гэсэн дүгнэлтийг хийж байна.

АРВАН ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ.**12. УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ЭДИЙН ЗАСГИЙН БАЙНГЫН ХОРООНООС
ӨГСӨН ҮҮРГИЙН ХЭРЭГЖИЛТ**

12.1.ДНБ, ажилгүйдэл, инфляц, ядуурлын түвшин зэрэг улс орны эдийн засаг, нийгмийн нөхцөл байдлыг илэрхийлдэг статистикийн мэдээллийн чанар, үнэн бодитой байдлыг хангах чиглэлээр тодорхой арга хэмжээ авах чиглэлээр:

Дотоодын нийт бүтээгдэхүүний 3 аргын тооцооны нэгдмэл байдлыг хангадаг Нөөц, ашиглалтын хүснэгт, Салбар хоорондын тэнцлийг 2015 оноор байгуулахад шаардлагатай суурь судалгааны боловсруулалтын ажлыг хийж байна. Судалгааг нийт 4000 гаруй томоохон аж ахуйн нэгж, байгууллагаас авсан бөгөөд нөөц, ашиглалтын хүснэгт, салбар хоорондын тэнцлийн үр дүнг 2018 оны 12 дугаар сард эцэслэн тархаана.

Монгол Улсын "Статистикийн тухай" хуулийн дагуу Монгол Улсын хүн амын амьжиргааны түвшин, ядуурлын талаарх тоо мэдээллийг тооцон тодорхойлох зорилго бүхий ӨНЭЗС-г сар бүр зохион байгуулсаар ирсэн бөгөөд уг судалгааны маягт, зааврыг шинэчлэн ҮСХ-ны даргын 2017 оны А/206 дугаар тушаалаар батлуулан мөрдөж байна. Анхан шатны мэдээлэл цуглуулдаг багийн ахлагч, судлаач нарт Өрхийн нийгэм, эдийн засгийн судалгаа, Ажиллах хүчний судалгааны асуулгыг зааврын дагуу үнэн, зөв, бүрэн, чанартай нөхөх чадвар эзэмшүүлэх зорилгоор судлаач, багийн ахлагч нийт 120 хүнийг хамруулсан сургалтыг 2018 оны 1 дүгээр сарын 8-10-нд Улаанбаатар хотноо зохион байгууллаа.

ӨНЭЗС-нд 2016 онд хамрагдсан 16 мянга гаруй өрхийн мэдээлэлд үндэслэн ядуурлын өнөөгийн түвшин, ядуурлын хамралтад гарч буй өөрчлөлтийн талаар шинжилгээ хийж "Ядуурлын дүр төрх-2016" тайланг бэлтгэн тархаасан.

Инфляц буюу хэрэглээний үнийн индексийн тооцооны чанарыг сайжруулах зорилгоор нийслэлийн хэрэглээний үнийн 7 хоногийн мэдээнд таблет ашиглан үнэ цуглуулах программыг боловсруулж, туршин нэвтрүүлж байна. Нийслэлийн хэмжээнд хэрэглээний үнийн 7 хоногийн мэдээг 33 төрлийн барааны үнийг нийслэлийн төвийн 6 дүүрэгт байрлалтай томоохон 17 зах, дэлгүүр, худалдааны төвүүдээс Лхагва гараг бүр цуглуулж байгаа бөгөөд цаашид улам сайжруулахаар ажиллаж байна.

ДНБ-ийг зэрэгцүүлэх үнээр давхар дефляторын аргаар тооцоход шаардлагатай барилга, тээвэр, мэдээлэл, холбоо, зочид буудал, нийтийн хоол, дотоод худалдааны салбаруудын үйлдвэрлэгчийн үнийн индексийн тооцоог бий болгох ажлын хүрээнд суурь, жин, сагсыг бүрдүүлэн 2017 оны 2 дугаар улирлаас эхлэн туршилтаар тооцон улирал бүр нийтийн хүртээл болгож байна.

Үйлдвэрлэгчийн үнийн мэдээний анхдагч мэдээллийн чанарыг сайжруулах зорилгоор агаарын тээврийн салбарын үйл ажиллагаа явуулж буй компаниудтай хамтран ажиллаж байна.

Барилгын өртгийн индекс, экспорт, импортын үнийн индексийн тооцоог задалж, дэд салбаруудаар өргөжүүлэн тооцохоор ажиллаж байна. Мөн аж үйлдвэрийн салбарын үйлдвэрлэгчийн үнийн индексийн тооцооны жин, суурь оныг шинэчлэн, хамралтыг сайжруулан, 2015 суурьтайгаар индексийг тооцож байна. Эдгээр тооцоог 2018 оны II улирлаас эхлэн тархаана.

12.2. Статистикийн мэдээллийн үнэн бодит байдалд тавих хяналтын тогтолцоог сайжруулах талаар судалж санал боловсруулж, байнгын хороонд танилцуулах чиглэлээр:

Монгол Улсын “Статистикийн тухай”, “Зөрчлийн тухай” хуулийн хэрэгжилтийг хангуулах, гарч болзошгүй эрсдэл, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, анхан шатнаас цуглуулж байгаа болон тооллого, судалгааны анхдагч мэдээллийн чанарт тавих, дотоод хяналтыг сайжруулах, үр нөлөөг дээшлүүлэх, ингэснээр анхан шатны болон тооллого, судалгааны анхдагч мэдээллийг чанарыг улам сайжруулах, арга зүйн нэгдмэл байдлыг хангах, статистикийн салбарт ажиллаж байгаа ажилтнуудын чанарын талаарх мэдлэг, ойлголтыг дээшлүүлэх чиглэлээр мэргэжлийн туслалцаа үзүүлэх, статистикийн улсын байцаагч нарын ажлын уялдааг хангах, статистикийн төв, орон нутгийн байгууллага болон албан ёсны статистикийн анхдагч мэдээллийг гаргадаг анхан шатны нэгжийн хамтын ажиллагаа, эргэх холбоог улам бүр сайжруулах зорилгоор 2018 онд хийх хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний ажлын төлөвлөгөө, удирдамжийг Үндэсний статистикийн хорооны дарга, Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын сайд, Эрүүл мэндийн сайдаар батлуулан ажлыг эхлүүлээд байна.

Үндэсний статистикийн салбарын хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний журам боловсруулан батлуулсан. Энэхүү журмаар орон нутгийн статистикийн нэгжүүд болон Хорооны үйл ажиллагааны хяналт-шинжилгээ, үнэлгээг зохицуулах бөгөөд албан ёсны статистикийн чанарын удирдлагын хэрэгжилт, анхдагч мэдээллийн чанар, арга зүйн нийцтэй байдал, албан ёсны статистикийн мэдээлэл гаргалт, тархаалттай холбогдсон хууль тогтоомж, статистикийн салбарын хэмжээнд мөрдөгдөх нэгдсэн бодлого, дүрэм журмын хэрэгжилтэд хяналт үнэлгээ хийж, үйл ажиллагааны эрсдэлийг тодорхойлон удирдлагад дэмжлэг үзүүлэх, байгууллагын үнэ цэнийг нэмэгдүүлэх, үйл ажиллагааны гүйцэтгэлийг сайжруулж, үр ашигтай тасралтгүй явуулахад чиглэсэн зөвлөмжөөр хангах үндсэн зорилготой юм.

Статистикийн салбарт чанарын удирдлагын үндсэн зарчмуудыг төлөвшүүлэх, албан ёсны статистикийн мэдээллийн чанарын бодлого боловсруулах, шинэчлэх үүрэг бүхий байнгын ажиллагаатай “Статистикийн чанарын удирдлагын тогтолцоог бүрдүүлэх баг”-ийг Хорооны даргын 2017 оны 04 сарын 24-ний А/60 дугаар тушаалаар 9 гишүүнтэйгээр байгуулан ажиллаж байна. Чанарын багийн 5 гишүүн

ХБНГУ-ын статистикийн байгууллагын туршлагыг судалж, чанарын багийн нийт гишүүддээ сургалт зохион байгууллаа.

Чанарын удирдлагын холбогдолтой нэр томъёоны англи, монгол тайлбар толийг боловсруулан хэвлүүлж, ажлын хэрэгцээний гарын авлага бэлтгэлээ. Энэхүү тайлбар толь нь нийт 107 нэр томъёог багтаасан бөгөөд статистикийн мэдээллийн чанарын шалгуур үзүүлэлт бүрээр тухайн статистик мэдээлэл нь чанарын шаардлагад нийцсэн эсэхийг тодорхойлох, салбарын хэмжээнд чанарын нэр томъёоны нэгдсэн ойлголттой байх зэрэг шаардлагыг үндэслэн албан ёсны статистикийн чанарын удирдлага, статистикийн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний чанар, тэдгээртэй холбоотой үндсэн ойлголт, нэр томъёоны талаар анхны тайлбар толь болж байгаа юм.

Албан ёсны статистикийн 2017 оны 1-12 сар, 2016 оны бюллетень, эмхэтгэлийн мэдээлэлд хяналт хийж, зөвлөмж өгч, мэдээллийн чанарыг хангах, хэрэглэгчид ойлгомжтой байхад анхаарч ажиллав.

Тамгын газрын даргын баталсан удирдамжийн дагуу 21 аймгийн статистикийн хэлтсийн 2016 оны үйл ажиллагаанд хяналт шинжилгээ хийж, орон нутгийн хэлтсүүдийн үйл ажиллагааны өнөөгийн бодит нөхцөл байдал, нийтлэг байж болох эерэг үр дүн, анхаарах асуудлууд, тэдгээрийг шийдвэрлэх, залруулахад санаа өгөхүйц зөвлөгөөг газар, хэлтсүүдэд өгч ажиллалаа. Мөн нийслэл, дүүргийн статистикийн газар, хэлтсийн үйл ажиллагаанд хяналт үнэлгээ хийж, энэ явцдаа дүүрэг тус бүрийн 2-3 хороодоос хэлтэст дамжуулсан мэдээ, тайланд хяналт хийж, холбогдох зөвлөгөө, зааврыг тухай бүрд өгч ажиллалаа. Энэхүү хяналт үнэлгээний ажлын бодит үр дүн, цаашид анхаарч, шийдвэрлэх шаардлагатай асуудлуудыг нэгтгэн ҮСХ-ны даргын зөвлөлийн хуралд танилцуулж хурлаас гарсан санал, дүгнэлтийг тусган нийслэл, аймаг, дүүргүүдийн газар, хэлтсүүдэд зөвлөмж боловсруулан хүргүүлж, хугацаатай үүрэг даалгавар өглөө. Хугацаатай үүрэг даалгавар, зөвлөмжийн хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллаж байна.

Албан ёсны статистикийн мэдээллийн хяналтыг сайжруулахад улсын байцаагч нарын үүрэг оролцоог сайжруулах, байцаагчдыг сургах, шинээр гарсан хууль эрх зүйн баримт бичгүүдийг танилцуулах, нэгдсэн ойлголт өгөх чиглэлээр тодорхой ажлуудыг хийж гүйцэтгэлээ. Статистикийн улсын байцаагчийн дүрэмд нэмэлт өөрчлөлт оруулан Даргын зөвлөлийн хурлаар хэлэлцүүлэн батлуулав. “Зөрчлийн тухай”, “Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай” хуулиуд хэрэгжиж эхэлснээр статистикийн улсын байцаагчийн ажлын цар хүрээ өргөжсөн, одоо мөрдөж буй дүрэмд тусгагдсан зарим эрх зүйн актууд хүчингүй болж, шинэчлэгдсэн, Засгийн газрын 2017 оны 194 дүгээр тогтоолоор батлагдсан шийтгэлийн хуудсыг ашиглахаар болсон зэрэг үндэслэлээр уг журамд нэмэлт, өөрчлөлт оруулсан.

12.3. Статистикийн мэдээллийг хэрэглэгчдийн статистикийн боловсролыг дээшлүүлэх, мэдээллийн ашиглалтыг нэмэгдүүлэх, хэрэглэгчдэд энгийн ойлгомжтой болгох чиглэлээр тодорхой арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэх чиглэлээр:

Хэвлэл мэдээллийн байгууллагын сэтгүүлчид, ААНБ-ын ажилтнууд, их, дээд сургуулийн оюутнууд зэрэг 340 гаруй хүнд статистикийн мэдээллийн ач холбогдлыг таниулах, түүнийг ашиглах мэдлэг, чадварыг дээшлүүлэх сургалтыг зохион байгууллаа.

Ерөнхий боловсролын сургуулийн сурагчдад статистикийн мэдлэг олгох ажлыг хичээлийн нэг хэсэг болгоход анхаарч АНУ-ын Алабамагийн их сургуультай хамтран 2017 онд 5-р сарын 06-19-нд Алабамагийн их сургуульд “Хэрэглээний статистик: Судалгаа болон бизнесийн үйл ажиллагаанд инноваци, шинэ аргачлалын нэвтрүүлэх нь” сэдэвт сургалтыг БСШУСЯ, Боловсролын хүрээлэн, аймгийн боловсролын статистик хариуцсан мэргэжилтэн, их дээд сургууль, мэдээлэл судалгааны төрийн бус байгууллагын төлөөлөл бүхий 17 хүнийг оролцуулан зохион байгуулсан.

Энэ хүрээнд Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын сайд болон Үндэсний статистикийн хорооны дарга хамтран ерөнхий боловсролын сургуулийн сурагчдын статистикийн мэдлэгийг хөгжүүлэх зорилгоор хичээл заах багш нарт зориулсан гарын авлага боловсруулах, сургалт зохион байгуулах хамтарсан тушаалд гарын үсэг зурсны дагуу багшийн гарын авлагыг боловсруулж байна.

Статистикийн мэдээллийг хэрэглэгчдэд хүртээмжтэй, ил тод, энгийн ойлгомжтой байдлаар хүргэхэд онцгойлон анхаарч ажиллаж байна.

Статистикийн мэдээллийг нэг дороос шуурхай авах боломжийг бүрдүүлж, MonStat болон EzStat аппликейшныг 1212.mn нэртэйгээр шинэчлэн гаргаж, тухай бүр баяжуулан ажиллаж байна. Уг аппликейшныг гар утсандаа суулган статистикийн тоо мэдээллийг түргэн шуурхай ашиглах боломжтой. Аппликейшны хэрэглээг нэмэгдүүлэх, сурталчлан таниулах зорилгоор “Мэдлэгээ шалгая” гэсэн статистикийн холбогдолтой болон чөлөөт асуултуудтай тоглоомыг оруулж өгснөөр статистикийн үйл ажиллагааг илүү олон хүнд хүргэх шинэлэг ажил болсон.

ҮСХ-ны вэб сайт болон статистикийн мэдээллийн нэгдсэн санг хэрэглэгчдэд энгийн ойлгомжтой байдлаар шинэчлэн сайжрууллаа. Вэб сайтын хандалт 2017 онд 324 476 болж, 2016 оноос 6 хувиар өссөн байна. Вэб сайтыг дэлхийн болон Монгол Улсын статистикийн холбоотой мэдээлэл, байгууллагын танилцуулга, хууль эрх зүй болон ил тод байдлын мэдээлэл статистикийн аргачлал, арга зүй, ангилал код, маягтууд, сар бүрийн танилцуулга болон танилцуулгын салбар бүрийн мэдээлэл, 7 хоногийн үнийн мэдээний инфографикийг монгол, англи хэлээр бэлтгэн тархааж байна.

Статистикийн мэдээллийн сангийн хандалт 2017 онд 338 085 болж, 2016 оноос 41.7 хувиар өссөн бөгөөд 1921-2018 оныг хамарсан, жил, улирал, сарын

давтамжтай, улс, бүс, аймаг, сум, багийн түвшний 38 салбарын 660 гаруй статистикийн үзүүлэлтээр тогтмол баяжуулан монгол, англи хэлээр хэрэглэгчдэд тархааж байна.

Хэрэглэгчид нэр томъёог илүү ойртуулах үүднээс Статистикийн мета мэдээллийн санг шинээр нэвтрүүлсэн. Энэ сан нь тооллого, судалгаа, албан ёсны статистикийн болон захиргааны статистикийн мэдээллийн арга, аргачлал, агуулга, зохион байгуулалтын тухай мэдээлэл, тооцон гаргаж байгаа тоон үзүүлэлтүүд, тэдгээрийг тооцох хувьсагчууд, тархаах ангилал, код, нэр томъёоны ойлголт тодорхойлолт, аргачлал арга зүйн сангийн талаарх мэдээллийг хэрэглэгчдэд тархаах систем бөгөөд хэрэглэгчид тоон мэдээнээс гадна агуулгын талаарх мэдээллийг авах боломжтойгоор бүрдүүлж өгсөн. Үндэсний статистикийн хорооны хэмжээнд маягт, үзүүлэлтүүдийн мета мэдээллийг системд шивж оруулах ажлыг зохион байгуулж, бүх мэдээ, тооллого, судалгааны маягт, үзүүлэлтийн мета мэдээллийн системд оруулж байна. Тухайлбал, Хүн ам, орон сууцны тооллогын мэдээллийг ямар арга, аргачлалаар аль газар хэлтэс хариуцаж зохион байгуулсан, тухайн мэдээллийн маягт хэдийд батлагдсан, агуулга нь юу болох, мэдээлэл цуглуулах давтамж, ашигласан ангилал, код, програм татах холбоос зэрэг дэлгэрэнгүй мэдээллийг авах боломж бүрдүүлж байна.

Монгол Улсын “Статистикийн эмхэтгэл 2016”-г сүүлийн 10 жилийн динамикаар 24 бүлэг, 652 нүүр хуудастайгаар бэлтгэн хэрэглэгчдийн хүртээл болголоо.

Сар бүрийн танилцуулга, жилийн эмхэтгэл, нугалбар, инфографик, хэвлэлийн бага хурлын мэдээний тойм зэрэг хэвлэмэл бүтээгдэхүүний загвар, стандарт, агуулгыг сайжруулж, QR кодыг нэвтрүүлснээр хавсралт файлуудыг түргэн шуурхай татан авах боломжийг бүрдүүлсэн нь статистикийн мэдээллийг авах шинэлэг ажил боллоо.

Дэлхийн банктэй хамтран “Статистикийн чадавхыг бэхжүүлэх” төслийн хүрээнд хэрэглэгч төвтэй үйлчилгээ, мэдээллийн нээлттэй байдлыг хөгжүүлж орчин үеийн тоног төхөөрөмж бүхий “Мэдээллийн төв”-тэй болов. Ингэснээр дуу, дүрсний өндөр чанартайгаар мэдээлэл, ярилцлага, нэвтрүүлэг бэлтгэж олон нийтэд хүргэхээс гадна хэвлэл мэдээллийнхэн мэргэжлийн орчинд статистикийн сонирхсон мэдээллээ нээлттэй авах боломжийг бүрдүүллээ. Мөн ҮСХ-ны 1-р давхарт Data LAB буланг шинээр нээж, 9 тооллого, судалгааны 56 төрлийн мэдээллийг байршуулан хэрэглэгчид ашиглах боломжтой болсон.

Дэлхийн хөгжсөн орнуудын статистикийн байгууллагын жишгээр Мэдээлэл тархаалтын тусгай стандартад шилжих суурь нөхцөл болох Олон улсын валютын сангийн “Сайжруулсан мэдээлэл тархаах ерөнхий стандарт (e-GDDS)”- ыг нэвтрүүлэх ажлын хүрээнд Монголбанк, Сангийн яамтай хамтран Үндэсний нэгдсэн мэдээллийн цахим санг (NSDP) 2007-2017 оны 8-р сарын мэдээллээр байгуулж, нийгэм, эдийн засгийн 22 салбарын (бодит сектор, төсвийн сектор, санхүүгийн сектор) мэдээллийн баяжуулалтыг 2017 оны 9-р сараас эхлэн сар бүр

бүрэн шинэчлэн, хяналт тавьж ажиллаж байна. Ингэснээр Монгол Улсын эдийн засаг, санхүүгийн мэдээллийг дэлхий нийтэд хүргэж, олон улсын хөрөнгийн зах зээлд нэвтрэх боломж бүрдэх юм.

12.4.Төрийн байгууллагуудын мэдээллийн нэгдсэн сангийн уялдааг хангах чиглэлээр арга хэмжээг эрчимжүүлэх чиглэлээр:

Хүн ам, өрхийн мэдээллийн сан болон жилийн эцсийн мал, тэжээвэр амьтад, хашаа худгийн тооллогын мэдээллийн сангуудын үр дүн, мэдээллийг харах зориулалттай “Тайлангийн систем”-ийг нээн ажиллуулж байна. Энэхүү систем нь улс, аймаг, нийслэл, сум, дүүрэг, баг, хороо гэсэн 4 түвшинтэй бөгөөд “Хүн ам, өрхийн мэдээллийн сан”-гийн 2 бүлэг 39 тайлан, “Жилийн эцсийн мал, тэжээвэр амьтад, хашаа худгийн тооллого”-ын мэдээллийн сангийн 5 бүлэг 75 тайлан хүснэгтийг харах боломжтой юм. Уг тайлангийн системд нэвтрэх эрхийг УИХ-ын дарга, Ерөнхий сайд, Засгийн газрын гишүүд, Ерөнхий сайдын зөвлөхүүд, яамдын төрийн нарийн бичгийн дарга, аймаг, нийслэлийн Засаг дарга нарт хүргүүлсэн.

Хүн ам, өрхийн мэдээллийн сан (ХАӨМС)-гийн бүртгэл, програмын сургалтыг 1613 баг, 152 хороодын ХАӨМС хариуцсан ажилтнуудад зохион байгуулсан. Түүнчлэн суурин хүн ам (ХА-3)-ын мэдээг ХАӨМС-гаас гаргах ажлыг туршиж байна.

Хүн ам, орон сууцны 2020 оны тооллогын бэлтгэл ажлын хүрээнд ХАӨМС-г бусад төрийн байгууллагуудын мэдээллийн сантай холбох асуудлаар холбогдох байгууллагуудтай санамж бичиг болон ажлын хэсэг байгуулан ажиллаж байна. Үүнд:

- ОӨУБЕГ-ын иргэний мэдээллийн сангаас төрөлт, нас баралт, ургийн овог, эцэг/эхийн нэр, өөрийн нэр, регистрийн дугаар сольсон тухай мэдээллийг сар бүр авах боломжтой мэдээлэл солилцох сервисийг бий болгон ХАӨМС-гийн баяжилтыг тухай бүр хийж байна.
- ҮСХ, ЭМЯ, ОӨУБЕГ-тай гурван талт санамж бичиг байгуулж, мэдээллийн санг уялдуулах ажлууд хийгдээд байна. Мөн байгууллагуудын санг уялдуулах үүрэг бүхий ажлыг хэсгийг харилцан зөвшилцсөнөөр байгуулж, үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг боловсруулан ЭМЯ, ОӨУБЕГ-аас санал авахаар хүргүүлээд байна.
- ҮСХ, ХХҮЕГ харилцан зөвшилцсөнөөр хамтарсан ажлын хэсгийг байгуулж, мэдээллийн санг холбох санамж бичгийг байгуулах шатандаа явж байна. ОӨУБЕГ, ТЕГ, НДЕГ-тай уулзалт зохион байгуулж, мэдээллийн санг ашиглах, мэдээлэл солилцох чиглэлээр санал солилцсон.
- ОӨУБЕГ-тай хамтран ажиллах гэрээг шинэчлэн боловсруулж, хуулийн этгээдийн бүртгэлээс авах сервисийг гэрээний хавсралтад тусгасан ба ОӨУБЕГ-аас сервис ашиглах програм хангамжийг боловсруулж, Үндэсний

дата төвд шилжүүлсэн. ҮСХ-ноос Үндэсний дата төвд хуулийн этгээдийн сервис ашиглах хүсэлт илгээж, гэрээ байгуулах ажлыг эхлүүлсэн. ТЕГ-тай байгуулсан санамж бичигт тусгагдсан мэдээллийг Үндэсний дата төвөөр дамжуулан авах сервис бичүүлж, авах хүсэлтийг албан тоотоор ТЕГ-т хүргүүлсэн.

- ҮСХ, ГХЯ, ХЗДХЯ-тай хамтарсан ажлын хэсэг байгуулан гадаад шилжих хөдөлгөөний статистикийн мэдээллийг сайжруулах, хилийн чанадад оршин суугаа Монгол Улсын иргэдийн бүртгэл мэдээллийг бий болгох зорилгоор гадаадад оршин суугаа иргэдийг бүртгэх онлайн програмыг боловсруулсан. Түүнчлэн онлайн бүртгэлийн програмд бүртгэгдсэн иргэдийн мэдээллийг Хилийн мэдээллийн сан дахь бүртгэлтэй тулгалт хийж мэдээллийн уялдааг хангаж ажиллах юм. Хилийн мэдээллийн санд тухайн иргэний регистрийн дугаар, овог, нэр нь латинаар галиглан хадгалагддаг учир регистр болон нэрийг хөрвүүлэх ажил хийгдэж байна. Уг програмын бүртгэл үндсэн 2 хэсэгтэй. Үүнд:
 - Иргэд интернетээр бүртгүүлэх: Гадаадад байгаа иргэд интернетээр бүртгүүлэх боломжтойгоороо давуу талтай юм. Иргэн програмд бүртгүүлэн өөрийн болон гадаадад хамт амьдарч буй гэр бүлийн гишүүдийн мэдээллээ бүртгэх, шинэчлэн засах боломжтой.
 - Консул, төлөөлөгчийн газар, холбоод бүртгэх: ГХЯ нь консулын газар, холбоодод иргэн бүртгэх эрхийг (оюутны холбоо, залуучуудын холбоо гэх мэт) олгох. Тухайн консулын газар, холбоо нь өөрийн харьяа иргэдийг бүртгэх, мэдээллийг засах боломжтой болсон.

Бизнес регистрийн мэдээллийн санг ашиглах, мэдээлэл солилцох чиглэлээр Оюуны өмч, улсын бүртгэлийн ерөнхий газар, Татварын ерөнхий газар, Нийгмийн даатгалын ерөнхий газартай уулзалт зохион байгуулж, санал солилцсон. ОӨУБЕГ-тай хамтран ажиллах гэрээг шинэчлэн байгуулж, хуулийн этгээдийн бүртгэлээс авах сервисийг гэрээний хавсралтад тусгасан ба ОӨУБЕГ-аас сервис ашиглах програм хангамжийг боловсруулж, Үндэсний дата төвд шилжүүлсэн. ҮСХ-ноос Үндэсний дата төвд хуулийн этгээдийн мэдээллийн санг ашиглах сервисийг авах гэрээ байгуулан ажлыг эхлүүлээд байна. ТЕГ-ын байгуулсан санамж бичигт тусгагдсан мэдээллийг Үндэсний дата төвөөр дамжуулан авах сервис бичүүлж, авах хүсэлтийг албан тоотоор ТЕГ-т хүргүүлсэн.

Төрийн байгууллагуудын хооронд мэдээлэл солилцох ажлын хүрээнд захиргааны статистикийн мэдээг сервис хэлбэрээр авах түүний техникийн шийдлийг боловсруулах чиглэлээр 17 яам, агентлагтай уулзалт хийж, мэдээлэл солилцох боломж техникийн шийдэл гэрээ байгуулах ажлыг эхлүүлсэн.

12.5. Статистикийн байгууллагын бие даасан, хараат бус байдлыг бэхжүүлэх, түүний үйл ажиллагаанд хүрэлцээтэй төсөв, санхүү, мэргэжлийн боловсон хүчнээр хангахад санаачилгатай ажиллах чиглэлээр:

Статистикийн үйл ажиллагааг улсын хэмжээнд эрхлэн гүйцэтгэхтэй холбоотойгоор тулгамдаж буй асуудлуудыг шийдвэрлэх, одоогийн мөрдөгдөж буй Статистикийн тухай хуулийн зарим хэрэгжихгүй байгаа заалтуудыг судлан дүгнэж, статистикийн байгууллагын бие даасан, хараат бус байдлыг бэхжүүлэхтэй холбоотойгоор Статистикийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулах ажлын хэсгийг байгуулан ажиллаж байна. Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн дагуу холбогдох баримт бичиг материалыг боловсруулахаар ажиллаж байна.

Үндэсний статистикийн хорооны дарга УИХ-аас томилогдож, үйл ажиллагааны тайлангаа УИХ-д тайлагнадаг боловч орон нутгийн статистикийн албад нь Засаг даргын дэргэдэх хэлтэс байгаа нь статистикийн байгууллагын бүтцийг саармагжуулж, статистикийн байгууллага босоо бүтэцтэй гэсэн шалтгаанаар орон нутгийн удирдлагаас хуульд заагдсан тооллого, судалгааг зохион байгуулахад санхүү, хөрөнгийн дэмжлэг үзүүлдэггүй, төр, захиргааны байранд байршуулахаас татгалзах, түрээс нэхэх, ажиллах нөхцөлөөр хангадаггүй, түүнчлэн бүх шатны статистикийн байгууллагын үйл ажиллагаагаа явуулах санхүүжилтийг хасдаг, хөрөнгө оруулалтын зардлыг олгодоггүй, зарим тооллого, судалгааны санхүүжилтийг тухай бүр хийдэггүй, эсхүл хугацаа хэтрүүлж хийдэг зэрэг нь статистикийн мэдээлэл үнэн бодит, шуурхай, цаг хугацаандаа гарахад сөргөөр нөлөөлж байна.

Иргэд, аж ахуйн нэгж, байгууллагууд статистикийн мэдээ, тайланг удаа дараа хожимдуулах, гаргаж өгөхөөс татгалзах, таслах, яам, агентлаг, төрийн байгууллагуудаас статистикийн мэдээллийг албан ёсоор зарласны дараа өөрчлөн нэг төрлийн мэдээ, мэдээллийг олон янзаар нийтэд хүргэх, буруу, ташаа тайлбарлах зэргээр олон нийтийг төөрөгдүүлсээр байна.

Түүнчлэн төрийн байгууллагууд ижил төрлийн мэдээ, мэдээллийг иргэн, хуулийн этгээдээс давхардуулан шаардаж, тэдэнд хүндрэл учруулдаг тул статистикийн мэдээ, тайланг гаргах, мэдээлэгчийн ачааллыг багасгах, мэдээллийн бодит байдлыг хангах, чанарт ахиц дэвшил гаргахад төрийн байгууллагууд дахь мэдээллийн санг уялдуулах, үндэсний хэмжээний аргачлал, ангилал, стандартыг нэвтрүүлэх зайлшгүй шаардлагатай юм.

НҮБЕЭЗК-ын Статистикийн хэлтэс, НҮБ-ын АНДОЭЗНК, Европын Чөлөөт Худалдааны Ассоциаци, Норвегийн Статистикийн газрын төлөөлөгчдөөс бүрдсэн олон улсын үнэлгээний баг 2014 онд Монгол Улсын статистикийн байгууллагын үйл ажиллагаанд цогц үнэлгээг хийж, албан ёсны статистикийн үзүүлэлтийг багцлах, статистикийн систем, тогтолцоо, статистикийг хөгжүүлэх дунд хугацааны хөтөлбөр, статистикийн чанарын удирдлагыг хэрэгжүүлэх, албан ёсны болон захиргааны статистикийн мэдээллийг боловсронгуй болгох, статистикийн

байгууллага нь үйл ажиллагаандаа шинэлэг арга, технологийг нэвтрүүлэх, мэдээ, мэдээллийн үндэсний нэгдсэн санг байгуулах, бусад сантай уялдуулах, албан ёсны статистикийн үйл ажиллагаанд чанарын шаардлага хангасан мэдээллийн бүх эх үүсвэрийг (биг дата) судлан ашиглах, тогтвортой хөгжлийн зорилтыг хэмжих шалгуур үзүүлэлтээр мэдээлэл цуглуулах талаар анхаарч ажиллахыг зөвлөмж болгосон.

Дээрх үндэслэлээр Статистикийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд дараах зохицуулалтыг тусгасан болно. Үүнд:

- Сум, хорооны статистик хариуцсан ажилтан болон нийслэл, аймаг, дүүргийн статистикийн газар, хэлтсийг Үндэсний статистикийн хорооны шууд удирдлагад оруулж, Статистикийн байгууллагыг төвлөрсөн удирдлагатай болгож, төсвийг төвлөрүүлэн хуваарилах байдлаар өөрчилж, чиг үүргийг тодорхой болгох
- Статистикийн байгууллага нь төрийн байгууллагууд дахь мэдээллийн санг ашиглах, мэдээллээ уялдуулах, статистикийн аргачлал, ангилал, стандартыг нэвтрүүлэх
- Статистикийн мэдээ, мэдээллийг буруу, ташаа тайлбарлах, урвуулан ашиглахыг таслан зогсоох, статистикийн байгууллагаас албан ёсоор тархаасан мэдээллийг өөрчлөхгүй байхтай холбогдуулан мэдээлэл тархаах нөхцөл, журмыг тодорхой болгох
- Иргэд, аж ахуйн нэгж, байгууллагаас ижил агуулгатай, нэг төрлийн мэдээ тайланг төрийн байгууллагууд давхардуулан авдгийг өөрчилж, цаг хугацаа болон зардал хэмнэх, мэдээлэгчийн ачааллыг багасгах зорилгоор төрийн захиргааны байгууллагуудад байгаа мэдээллийн сан дахь мэдээллийг үнэ төлбөргүй авч статистикийн зорилгоор ашиглах нөхцөл, журмыг тогтоох
- Статистикийн мэдээллийг боловсруулж, нэгтгэн албан ёсоор зарлаагүй байхад, эсхүл зарласнаас хойш төрийн байгууллагууд өөрсдийн мэдээллийг дур мэдэн өөрчилж, хэвлэл мэдээллийн байгууллагаар дамжуулан зарлахыг хориглож, зөвхөн статистикийн байгууллагаас албан ёсоор зарлаж байхаар хуульчлах
- Статистикийн байгууллага нь улсын бүртгэл, гааль, татвар, нийгмийн даатгалын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага, аж үйлдвэр, хөдөө аж ахуй, санхүү, боловсрол, эрүүл мэндийн, нийгмийн хамгаалал, хөдөлмөрийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага, Монгол банк зэрэг байгууллагаас статистик мэдээ, тайланг гаргах хугацааг тодорхой болгох
- Статистикийн мэдээллийг хэрэглэгчдээс статистикийн хуульд заагдсан албан ёсны статистикийн мэдээллээс гадуурх тоо мэдээлэл, мөрдөж байгаа аргачлал, ангилал, стандартыг зөрчсөн мэдээллийг гаргуулах, статистикийн

зорилгоор цуглуулсан тоо, мэдээллийг хууль, хяналтын байгууллагын үйл ажиллагаанд нотолгоо болгон баримтжуулж өгөхийг шаардах зэрэг хууль бус үйлдлийг хориглох

- Статистикийн мэдээ, тайланг олон улсын түвшинд харьцуулж, улс орны хөгжлийг таниулах, сурталчлах, нэр хүндийг өсгөх, олон улсын үнэлгээнд хамрах боломжийг бүрдүүлэхийн тулд олон улсын жишигт нийцүүлэн үндэсний хэмжээний аргачлал, ангилал, стандартыг нэвтрүүлэх
- Түүнчлэн статистикийн мэдээ, тайланг тогтоосон хугацаанаас нь хожимдуулсан, тасалсан, буруу, зөрүү гаргасан, гаргаж өгөхөөс татгалзсан иргэд, аж ахуйн нэгж, байгууллагад хүлээлгэх хариуцлагыг Эрүүгийн болон Зөрчлийн тухай хуульд оруулах.

Хуулийн шинэчилсэн найруулгад тусгасан сумдад орон тооны ажилтантай болоход шаардлагатай төсвийн урьдчилсан тооцоог Сангийн яаманд хүргүүлсэн.

---oOo---